

HUMANITIES INSTITUTE
Serhat Tertemiz, MA

İÇERDEKİ OĞUL (1974)

FAKİR BAYKURT (1929 - 1999)

İçindekiler

Hakkında

İçerdeki Oğul
Jandarma Necip
Cemil Baba
Kibrit
Futbolcu
Posta Eri Apo
Casim
Ramazan
Küçük Ali
Bit
Adaletin Bu mu Dünya?
Dedecik
Camekân Bir Gün
Bir Bunaltı Zamanı
Bir Kaçışın Öyküsü
Bir Cezaevinden Ötekine
Amerikan Arabaları
Ormancının Tekesi
Tiftik Spor
Havacı
Karadayı
Abbas
Atatürk'ün Hemşerisi
Damdaki Sorgunlular
Angel Krumov
Tayfun
Güldalı
Karışık Bir Öykü
Yazırlı Deli Yusuf
Mühür

Hakkında

Baykurt'un 1974 yılında Bilgi Yayınevi tarafından yayımlanan *İçerdeki Oğul* adlı öykü kitabı sekizinci öykü kitabıdır. "*İçerdeki Oğul* öyküleri, hapisane yaşamından derlenmiş çıkarılmış, yaşanmış öykülerdir. *İçerdeki Oğul*'da yepyeni bir çevreyle, yepyeni insanlarla karşılaşırız. Bütün öyküler hapisane yaşamından alınmıştır. Kiminde sanatçı olay kişilerinden, kiminde gözlemci, kimi yerde hatıra aktaran kişidir. Sanatçı bazen yalnız gözlemlerine, izlenimlerine, kimi zaman da tutuklularla yaptığı söyleşilerden edindiklerine dayanır. Bu tutuklu dinlemeleri, özellikle Kızılcahamam öykülerinde açıkça görülür. Baykurt, *İçerdeki Oğul*'da konularını 12 Mart baskı döneminde kaldığı Mamak Askeri Cezaevi'nden, Ankara Merkez Cezaevi'nden, Kızılcahamam Cezaevi'nden alır. Yazar,

bu üç ayrı tutukevinden her biriyle değişik çevre insanlarından bildirimler getirir. ‘Cezaevlerinde tanık olduklarım, yaşadıklarım dürttü beni, yaz, yansıt, eleştir diye...’ diyor Baykurt. Cezaevlerini toplumun küçültülmüş bir kesiti, bir aynası gibi gören sanatçı buradan giderek bir toplumsal yargılamaya girer. Şu sonuca varıyor sanatçı; Açık hapisaneler gibi kapalıları da doldurmak da doyumsuz yoksul, arkasız insanlara düşüyor. ‘Yattığım cezaevlerinde posta posta köylüler, köy çocukları, yeni yeni filiz veren halk aydınları gördüm... Ana babaları köylü, işçi, yoksul...’ diyor yazar” (Yanardağ 2005, 47).

İÇERDEKİ OĞUL

Kişiler

Refik Uzun (Açık/Sorumlu) Anlatının başkahramanı olan Refik Uzun, para kazanarak ailesinin geçimini sağlayabilmek için Turnadüzü’nden şehre göç eder. Şehirde işçilerin sendikalara üye olduklarını öğrenen Refik Uzun Yapı İş Sendikası’na üye olur. Askerî darbenin ardından sıkıyönetim tarafından sendikacı olduğu gerekçesiyle tutuklanır. Haydar adlı bir oğlu, Züra adında bir eşi ve Kör Tahir adında bir babası vardır. Yurdunu savunmak için birçok cephede çarpışmış olan babası tarafından takdir edilir.

İlgili “Meraklı, kavrayışlı delikanlıydı. Hemen sendikaya yazılmış, kısa sürede temsilci, sonra da yönetici seçilmişti. İyiydi işleri” (Baykurt 2015, 8).

Duyarlı “Doğdu doğal ezilen, sömürülen babam! Seferberliğe, Çanakkale’ye, Yunan’a, daha önce Trablusgarb’a, Yemen’e gidip gelen, bu cephe o cephe tam 14 yıl savaşan, tutsak düşen, Seferberlik’ten sonra Ulusal Savaşım’ı yürüten, ama içine sindire sindire bir tek gün görmeyen, sefa sürmeyen babam!” (Baykurt 2015, 10).

Dostane “Geçip giden Mustafa’yı durdurdu Refik: “Mustafa, kusura bakma arkadaşım! Epeydir görmüyorum, beklemesin yaşlı babam...” (Baykurt 2015, 11).

Anlayışlı “Gönlüm hep buraya buraya çekti, ama yaşlılığı ne yapacaksın oğlum! Neyse! Sen görgülü adamsın, yaşlanmadan da bilirsin bunları” (Baykurt 2015, 12).

Kör Tahir Refik Uzun’un babasıdır. Birçok cephede savaşmış bir gazidir.

Haydar Refik Uzun’un oğludur.

Züra Refik Uzun’un eşidir.

İmran Turnadüzü’nde şoförlük yapan anlatı kişisidir.

Detaylı Olay Örgüsü

Refik’in Kasabadaki Cezaevine Nakledilmesi Üç yıl boyunca şehirde çalıştıktan sonra askerî darbe dönemindeki sendikacılık faaliyetleri nedeniyle suçlu bulunan Refik Uzun hapse atılmıştır. Bir süre Ankara’da hapis yattıktan sonra kasabadaki cezaevine nakledilmiştir. Turnadüzü’nde yaşayan babasıyla oğlu onu ziyaret etmek için yola çıkmışlardır. Şoför İmran’ın minibüsünü kaçırdıkları için uzun süre yürümek zorunda kalırlar. Kör Tahir’le Haydar Refik Uzun’u uzun zamandır görmemişler.

Refik’in Babası ve Oğlu Tarafından Ziyaret Edilmesi Kasabadaki cezaevine giren dedeyle torun üst aramasından geçerler. Görüşme bölümüne girdikten bir süre sonra Refik Uzun gelir. Bir tutuklunun görüşmesi bitirilir ve Uzun ailesi o masaya oturtulur. Yemen’de ve Musul’da çarpıştıktan sonra Kurtuluş Savaşı’nda da çarpışmış olan Kör Tahir üç defa cezaevine girmiştir. Cezaevini iyi bilen Kör Tahir Refik’e bazı önerilerde bulunur. Babayla oğul hasret giderir. Ailenin, köyün ve Züra’nın durumunun iyi olduğundan bahsedilir. Kör Tahir sendikacılıktan hüküm giyen oğluyla gurur duyar. Kör Tahir Refik’e doğru olanı yaptığını ve kendisiyle gurur duyduğunu söyler. Gelecekte uğruna mücadele ettikleri düzenin kurulmasını dilerler. Seçimlerin yaklaşmasıyla birlikte köye siyasetçiler gelmeye ve oy istemeye başlamışlardır. Fakat köylülerin kendi partilerini kurmalarına ve kendi adaylarını çıkarmalarına izin verilmez. Oğlunun durumunun iyi olduğunu ve onun saygı gördüğünü gören Kör Tahir huzur içinde köye geri döner.

Temalar

Adaletsizlik *İçerdeki Oğul* adlı öyküde Baykurt, çalışıp para kazanmak amacıyla şehre göç etmiş olan Refik Uzun'un zaman içinde bilinçlenip sendikacı olmasından dolayı dönemin hükümeti tarafından tutuklanıp cezaevine atılmasını anlatır. Şehirdeki cezaevine yerleştirilen Refik Uzun talebi üzerine kasabadaki cezaevine nakledilir. Bu sayede aile bireyleri tarafından ziyaret edilmeye başlar. Baba Kör Tahir oğlu Refik Uzun'le gurur duyar. Zira onun haklı bir mücadele verdiğiğine ve bu uğurda hapsedilmenin büyük bir gurur olduğuna inanır.

JANDARMA NECİP

Kişiler

<i>İrfan</i>	Kocası Almanya'da olan Hacer'le birlikte olduğu için hapis cezasına çarptırılır.
<i>Hacer</i>	Almanya'da olan kocasını başka erkeklerle aldatan köylü bir kadındır.
<i>Necip</i>	Kağızmanlı bir askerdir. Büyükbaş hayvan çaldığı için hapis cezası alır.
<i>Yakup</i>	Vanlı bir anlatı kişisidir.
<i>Kadir</i>	Mahkûmlardan biridir.
<i>Güvemli Mustafa</i>	İrfan'ın anlayamadığı ve Necip'e sahip çıkan bir mahkûmdur.

Detaylı Olay Örgüsü

İrfan'ın Cezaevine Girmesi Kars'ın Kağızman bucağından olan Necip askerlik görevini yerine getirmek üzere büyük şehre gider. Fakat maddi ve manevi gerekçelerle şehirde askerlik yapamayacağını söyleyen Necip araya birkaç tanıdığını sokarak görev yerini bir bucak karakoluna aldırmaı başarır. Bingöllü Üsteğmen'in yardımıyla kısa sürede sorumlu olduğu görevlere alışır. Bir gün Almanya'da çalışan Murtaza'nın eşi Hacer'in kapısına vurarken yakalanan İrfan karalola götürülür. Eşi Almanya'da olan bir kadınla beraber olan İrfan Necip tarafından sorgu sırasında darbedilir. Annesi Dul Meryem'in girişimlerine rağmen savcılık tarafından suçlu bulunan İrfan hapis cezasına çarptırılır. Başlangıçta yatacak ranza bulamayan İrfan aylar sonra hayırsever bir mahkûmun ricası üzerine onun ranzasına yerleşir.

Necip'in Cezaevine Girmesi Askerlik görevini tamamlamasına birkaç ay kala Necip, Kağızman savcılığından gelen bir habere göre büyükbaş hayvan hırsızlığı yapmaktan suçlu bulunur ve cezası onanır. Askerlik görevi henüz bitmemiş olan Necip cezasını ertelemek istese de başvuruları olumsuz şekilde yanıtlanır. İrfan'la aynı koğuşta kalmaya başlayan Necip'in yatacak ranzası ve yemek alacak parası yoktur. İrfan yemek yapması karşılığında yemeğini Necip'le paylaşır. Ona yatacağı bir yer verilmesine de yardımcı olur. Kağızman'a gönderilmek için yapmış olduğu başvurunun kabul edilmemesi üzerine Necip İrfan'ın serbest bırakılmasıyla tamamen çaresiz kalır. Güvemli Mustafa Necip'le yemeğini paylaşmaya başlar. Birkaç defa Necip'i ziyarete gelmiş olan İrfan onun Güvemli Mustafa'yla görüştüğünü öğrenmesi üzerine onu ziyaret etmeyi bırakır. Zira İrfan'la Mustafa cezaevinde buldukları dönem boyunca hiç anlaşmamışlardır.

Temalar

Adaletsizlik *Jandarma Necip* adlı öyküde Baykurt, Türkiye'deki adalet sistemini iki anlatı kişisi üzerinden eleştirir. Eşi Almanya'da işçi olan bir kadınla birlikte olan İrfan hapis cezasına çarptırılır. Fakat birlikte olduğu kadın kendi isteğiyle başka erkeklerle görüşmektedir. Askerlik görevinin bitmesine az bir süre kalmış olan Necip de büyükbaş hayvan hırsızlığı yapmaktan suçlu bulunur ve henüz askerken cezaevine yerleştirilir. Hapishanelerdeki sağlıksız ve bakımsız ortam da eleştirilir.

CEMİL BABA

Kişiler

<i>Cemil Baba</i>	Anlatının başkarakteri taksi şoförlüğü yapmak için Kilis'ten Ankara'ya gelmiştir.
<i>Anlatıcı</i>	Ben-öyküsel ve dış-öyküsel kahraman anlatıcı yazarın sözcülüğünü yapar.
<i>Osman Kurdoğ</i>	Veterinerlik Fakültesi öğrencisidir.

Detaylı Olay Örgüsü

Anlatıcının Cemil Baba'yla Tanışması Sıkıyönetim tarafından tutuklanmış olan mahkûmlar Ankara'daki bir cezaevine yerleştirilmişlerdir. Yatıp uyuyabileceği bir ranza bulamamış olan anlatıcı mahkûmları izler. Tuvalete gitmek amacıyla birinin yataktan kalkmasını ve onun yerini almayı bekler. Devrimci hareketlerin eylemlerine katılmış olan Veterinerlik Fakültesi öğrencileri de oradadır. Anlatıcı ranzalardan birinde yatan iri ayakları ve elleri olan adamı izlemektedir. Bir süre sonra onun besmele çekerek uyandığını gören anlatıcı onunla konuşmaya başlar.

Cemil Baba'nın Çaylak Polisi Dövmesi Üç çocuğunu okutmak amacıyla Kilis'ten Ankara'ya yerleşip taksi şoförlüğü yapmaya başlamış olan Cemil Baba'yı bütün polisler tanımaktadır. Arabasının bakım karnesini tamircide unutmuş olan Cemil Baba iş yoğunluğu nedeniyle onu almaya bir türlü fırsat bulamamıştır. Onu tanıyan polisler çevirmelerde ona hoşgörü gösterir. Fakat çaylak trafik polislerinden biri karnesini unutan Cemil Baba'yı azarlamaya başlar. Kendisine hakaret edilmesi üzerine Cemil Baba genç polisi döver. Bunun üzerine Cemil Baba hapis cezası alır. Aradan bir süre geçtikten sonra Cemil Baba'nın davasının sıkıyönetim mahkemesinde değil sivil mahkemede görülmesine karar verilir. Üç çocuğunu da okutmuş olan Cemil Baba'nın korkması için hiçbir sebep yoktur.

Temalar

Ceza *Cemil Baba* adlı öyküde Baykurt, haksız nedenlerle suçlu bulunup hüküm giymiş bir taksi şoförünün öyküsünü anlatır. Üç çocuk babası olan Cemil, ailesine daha iyi imkanlar sunabilmek için Kilis'ten Ankara'ya göç edip taksi şoförlüğü yapmaya başlamıştır. Dürüstlüğü ve çalışkanlığıyla herkesçe tanınan Cemil Baba'ya polisler de saygı duymaktadır. Fakat bir gün çaylak polislerden biri tarafından azarlanan Cemil Baba onu döver. Bundan dolayı Cemil Baba hapis cezası alır.

KİBRİT

Kişiler

<i>Şefik</i>	Parka giydiği için tutuklanmış olan anlatı kişisidir.
<i>Polis</i>	Tıp Fakültesi kantininde dinamit bulundurmadan tutuklanan anlatı kişisidir.
<i>Fikret</i>	Teknik Üniversitesinde okuyan öğrencidir.
<i>Şahin</i>	Kitapçıdır. Sıkıyönetimi eleştirdiği için hüküm giymiştir.
<i>Ramazan</i>	Lokantacıdır. Sokağa çıkma yasağına uymadığı için tutuklanır.
<i>Ferhat</i>	Fen Fakültesi öğrencisidir.
<i>Ercan</i>	Subayın oğludur.
<i>Cahit</i>	Dev-Genç üyesidir.
<i>Haluk</i>	Polistir.
<i>Haymanalı Öğretmen</i>	Tutuklu öğretmenlerden biridir.

Detaylı Olay Örgüsü

I. Koğuştaki Mahkûmlar Tam olarak altmış dokuz tutuklunun bulunduğu İkinci Koğuşta neredeyse herkes üst üste oturup yatmaktadır. Sıkıyönetim tarafından suçlu bulunup cezaevine atılmış olan tutukluların her biri toplumun farklı kesimlerine mensuptur. Ranzaları paylaşmak hatta koğuşun içinde hava almak oldukça zordur. Zaman geçirmek için çoğu zaman sigara içilir ve sohbet edilir. Nöbetçi âmiri yardımcısıyla birlikte koğuşlardaki mahkûmların sayısını alır ve gün boyunca gardiyanlar koğuşları gözetleme deliğinden gözletler. Parka giyme, kantinde dinamit bulundurma, okuduğu üniversite, sıkıyönetimi eleştirme, sokağa çıkma yasağına uymama ve görevini yerine getirmeme gibi suçlardan hüküm giyenler bulunmaktadır. Akşam vakitlerinde diğer koğuşlardan bağırma sesleri duyulmaya başlar. İkinci Koğuştakiler de kibrit oyunu oynamaya karar verirler.

Mahkûmların Kibrit Oyunu Oynamaları Kibriti atıp dik durdurmayı başaran kişi kadı olurken kibritin ecza tarafını getiren kişi infazcı olur. Kibritin diğer tarafıysa cezalandırılanların tarafıdır. Öğrenciler, polisler, öğretmenler ve diğerleri sırayla kadı, infazcı ve suçlu olurlar. Çoğu zaman infazcı olmayı başaran Polis Haluk verilen emri hiç düşünmeden yerine getirir. Komünistlerle polisler arasında bir çatışma yaşandığı görülür. Bir polise başka bir polisi dövdürme şansı yakalayan Komünistler ağır bir ceza verirler. Polis Haluk meslektaşına mümkün olduğunca az zarar vermeye çalışır. Oyunun sonunda polisler Komünistleri yenmiş olmakla gurur duyarlar. Öğretmenin bu oyunun neden oynandığını sorması üzerine öğrenciler, dövülmeye karşı mukavemet kazandıklarını ve bunun kendileri için bir çeşit idman olduğunu söylerler.

Temalar

Ceza *Kibrit* adlı öyküde Baykurt, sıkıyönetim mahkemelerince farklı nedenlerden tutuklanıp cezaevine yerleştirilmiş olan değişik kesimlerin içinde bulunduğu durumu ve oynadıkları bir oyunla birbirlerini nasıl cezalandırdıklarını anlatmaktadır. Toplumun farklı kesimlerine mensup olan tutuklular kibrit adı verdikleri kadı, infazcı ve suçludan oluşan bir oyun oynarlar. Kadı suçluya cezasını verir ve infazcı kadının istediği cezayı uygular. Oyun sırasında dövülen Komünistler bu sayede dayağa karşı direnç kazandıklarını söylerler.

FUTBOLCU

Kişiler

Yabancı Tutuklular tarafından ispiyoncu olduğu düşünülen serbest muhasebeciye "Hamza" adı verilir.

Anlatıcı Ben-öyküsel ve dış-öyküsel kahraman anlatıcı yazarın sözcülüğünü yapar.

Timur Erkman Anlatıcının tutuklanmış olan aydın bir dostudur.

Detaylı Olay Örgüsü

Yeni Gelen Tutukludan Diğer Tutukluların Şüphelenmeleri Koğuşa yeni gelen tutuklu görüntüsü ve davranışları nedeniyle diğer mahkûmların ilgisini çeker. Onun bir ispiyoncu olduğu düşünülür. Tutuklular yabancıнын davranışlarını bir süre gözlemleyip onun ispiyoncu olup olmadığı konusunda fikir paylaşımında bulunurlar. Yabancıнын her davranışı, hareketi ve sorusu onun ispiyoncu olduğu yönündeki şüpheleri artırır. Kimse onunla konuşmak ve aynı sofrada yemek yemek istemez. Anlatıcı yabancıyla konuşmaya ve onun kim olduğunu anlamaya karar verir. Aşağı Ayrancı'da yaşayan yabancı serbest muhasebecidir. Bir arkadaşını korumak adına bir albayla tartışması üzerine tutuklanmıştır. Başlangıçta 1 Numaralı Dış-B Koğuşu'ndayken kimseyle anlaşamadığı gerekçesiyle bu koğuşa getirilmiştir. Anlatıcı onun ispiyoncu olup olmadığını anlayamaz. Fakat yabancıнын anlatıcının tuttuğu notları izinsiz okuması üzerine şüpheler artar.

Tutuklunun İspiyoncu Olmadığının Anlaşılması Duruşma günü anlatıcı 1 Numaralı Dış-B Koğuşu'nda kalan Timur Erkman'la karşılaşır ve yabancıнын kim olduğu hakkında bilgi alır. Timur Erkman anlatıcıya yabancıнын siyasetle ya da ispiyonculukla ilgili olmadığını söyler. Başlarda yabancıdan onlar da şüphelenmiştir. Koğuşa geri dönen anlatıcı diğer tutuklulara Timur Erkman'ın söylediklerini iletir. Bunun üzerine tutuklular rahat bir nefes alıp rahat hareket etmeye başlarlar. Diğer mahkûmlar tarafından yabancıya ilk defa okuması için gazete verilir.

Temalar

Kuşku Futbolcu adlı öyküde Baykurt, sıkıyönetim tarafından tutuklanıp cezaevine yerleştirilmiş olan tutukluların yeni gelen tutuklulara karşı kuşkucu tavrını işler. Başka bir koğuştan gelen yabancı tutuklular tarafından şüpheyle karşılanır. Kimse yabancıyla sohbet etmek, onun yanında konuşmak veya onunla aynı sofrada yemek yemek istemez. Fakat yabancının ispiyoncu olmadığına anlaşılması üzerine tutuklular yeniden rahat hareket etmeye başlarlar.

POSTA ERİ APO

Kişiler

Abdullah Anlatının başkarakteri askerî cezaevinin posta eridir. Başkale Beripek köyündendir.

Anlatıcı Ben-öyküsel ve dış-öyküsel kahraman anlatıcı yazarın sözcülüğünü yapar.

Turgut Kazan Tutuklulardan biridir.

Müşdi Cezaevinde görev yapan erlerden biridir.

Aydın Karagözoğlu Asistandır.

Detaylı Olay Örgüsü

Abdullah'ın Posta Eri Olması Başkale'nin Beripek köyünden olan Abdullah askerlik görevini yerine getirmek için şehre gelir. Kaçakçılıkla meşhur olan köyün adı dönemin hükümeti tarafından bilinmeyen bir nedenden dolayı değiştirilmiştir. İran sınırına yakın olan köyde hem Türkçe hem de Kürtçe konuşulur. Askerlik görevi sırasında tutuklulara gülünç gelen şivesiyle, rüşvet almamasıyla, utangaçlığıyla ve çalışkanlığıyla herkesin takdirini ve sevgisini kazanır. Bir atış talimi sırasında hedefleri on ikiden vurmayı başaran Abdullah posta eri olur. Posta eri olmasının ardından Abdullah'ın görevleri ve sorumlulukları artar. Astsubaylar tarafından ezilir ve aşağılanır. Yemek dağıtımı ve diğer birçok işin haricinde Abdullah gece nöbeti de tutmaya başlar.

Tutuklular Tarafından Abdullah'a Duyulan Sevgi Geceleri uyumakta zorlanan anlatıcı Abdullah'la diğer kuledaki Müşdi arasında geçen konuşmaya kulak misafiri olur. Abdullah Müşdi'ye kaç tane copu olduğunu ve varsa kız kardeşlerinden biriyle evlenebileceğini söyler. Fakat Müşdi Abdullah'yla alay eder. Kendisine küfredildiğini sanan Abdullah Müşdi'ye kötü sözlerini iade ettiğini söyler. Fareler ve pencereye doğru tutulan namlular nedeniyle tutuklular geceleri uyumakta daha da zorlanırlar. Bir gün koğuşta yemek dağıtan Abdullah'la gece vakitlerinde yaptığı konuşma nedeniyle dalga geçilir. Bunun üzerine Abdullah bir süre koğuşta görünmez. Tutuklular onu kızdırdıklarını ve onun görev yerini değiştirdiğini sanırlar. Fakat birkaç gün sonra Abdullah yeniden aynı koğuşta yemek dağıtmaya başlar. Onu yeniden gören tutuklular mutlu olurlar.

Temalar

Sevgi *Posta Eri Apo* adlı öyküde Baykurt, askerlik görevini askerî cezaevinde icra eden Başkale'nin Beripek köyünden olan Abdullah'ın ahlakını ve gülünç şivesi nedeniyle tutuklar tarafından sevilmesini ve saygı duyulmasını anlatır. Asla rüşvet kabul etmeyen, utangaç, çalışkan ve dürüst bir kişiliği olan Abdullah, aynı zamanda gülünç şivesi nedeniyle herkesin sempatisini kazanır. Tutuklular onu sever ve onu gördüklerinde mutlu olurlar.

CASİM

Kişiler

Casim Karakoyun Anlatının başkarakteri askerî cezaevinde görev yapan bir erdir. Sivereklidir.

Anlatıcı Ben-öyküsel ve dış-öyküsel kahraman anlatıcı yazarın sözcülüğünü yapar.

Cemil Ölmez Anlatıcıyı mahkemeye götüren diğer erdir. Elazığ'nın Maden bucağındandır.

Semih Toprak ağasının hukukçu oğludur.

Detaylı Olay Örgüsü

Casim'in Anlatıcıdan Yardım İstemesi Duruşması olan anlatıcıyı mahkemeye götürecek olan erler hazır beklemektedir. Erlerden biri anlatıcının zaman zaman konuştuğu Casim'dir. Uzak bir yerde sivil mahkemeye araçla intikal edilir. Anlatıcı Sosyalizm propagandası yapmak ve halkı hükümete karşı kıskırtmak suçlarından yargılanmaktadır. Duruşmaya ara verildiğinde anlatıcı Casim'le sohbet etmeye başlar. Fişlenmekten çekinen erler yazarla konuşmaktan kaçınırsalar da Casim onunla gizlice konuşur. Köyde ırgatlık yapan ve ağa tarafından acımasızca sömürülen Casim ilkokul diploması almak ve bunun için anlatıcıdan yardım etmesini ister. Diploması olmadığı için Siverek'te iş bulamadığını söyleyen Casim anlatıcıdan diploma almasına yardım etmesini ister. Fakat anlatıcı arkadaşlarının ve Casim'in fişlenmesinden korkar. Ayrıca cezaevinde olan anlatıcının Casim'e yardım etmesi oldukça zordur.

Casim'in Diploma Alma Çabasının Sonuçsuz Kalması Toprak sahibi olmadığı için devletten tohum alamayan Casim iş bulabilmek için ilkokul diploması almaya karar vermiştir. Bunun için bazı sol görüşlü dostlarıyla görüşmüştür. Onlardan olumlu yanıt alamaması üzerine Casim ağanın Hukuk Fakültesinde okuyan oğluyula görüşür. Semih Bey Casim'e ilkokul diplomasının artık bir önemini olmadığını, diploma olsa bile iş bulamayacağını ve ırgat olarak çalışmaya devam ederse toprakların mülkiyeti kendisine geçtiğinde onu ve ailesini kayıracığını söyler. Casim'in solcu dostları sürgün edilir. Anlatıcı da Casim'e yardım edemez.

Temalar

Yabancılaşma Casim adlı öyküde Baykurt, Siverek'te doğup büyümüş olan ve askerlik görevini askerî cezaevinde icra eden Casim'in emeğine ve doğasına olan yabancılaşmasını anlatır. Toprak ağası tarafından sömürülen Casim ilkokul diploması alıp maaşlı iş sahibi olarak kendini sömürüden kurtarmaya çalışır. Fakat bu konuda kendisine kimsenin yardım edemeyeceğinin farkında değildir. Sınıf bilinci olmayan bir emekçi tiplesi olarak Casim ezilmeye ve sömürülmeye mahkûmdur.

RAMAZAN

Kişiler

Ramazan Karakale Anlatının başkarakteri tutuklulardan biridir. Öğrenci Birliği Başkanıdır.

Anlatıcı Ben-öyküsel ve dış-öyküsel kahraman anlatıcı yazarın sözcülüğünü yapar.

Detaylı Olay Örgüsü

Ramazan'la Anlatıcının Karşılaşması 1 Numaralı Tutukevi'nden herhangi bir sebep belirtilmeden 5 Numaralı Tutukevi'ne götürülen anlatıcı, ranzaya uzanmış vaziyette bazı kitaplar okuyup notlar çıkaran kişiyi tanıdığını düşünür. Ranzadaki kişiyle konuşan anlatıcı onun Öğrenci Birliği Başkanı olduğunu ve kendisini İzmir'de okuduğu yatılı okulda konuşma yapması için davet etmiş olduğunu hatırlar. Ramazan Karakale tarafından okula konuşma yapmak için davet edilmiş olan anlatıcı öğrencilerin yoğun soruları üzerine erken vakitlerde konuşmasını bitirmesi istenmişse de gece yarısına kadar kalmıştır. Daha sonraki dönemlerde Türkiye Devrimci Öğrenciler Birliği'nin Bölge Başkanı olan Ramazan'ın popüleriği ve sorumluluğu artar.

Ramazan'ın Cezaevine Girme Süreci Ebeveynleri tarafından zengin bir ailenin kızına Kimya, Matematik ve Fizik dersleri vermesi istenmiş ve kızın başarılı olması durumunda ikisinin de Tıp Fakültesine yerleştirileceği söylenmiştir. Ailesinin ısrarı üzerine Ramazan kıza ders verir. Kız derslerinde başarılı olur ancak devrimci olduğu anlaşılan Ramazan bir süre sonra tutuklanır. Köylüler tarafından kendisinin hain olduğu söylenir ve annesi işten çıkarılır. Cezaevinde çok zor günler geçiren ve ailesinin de başına türlü belalar açan Ramazan çok üzgündür. Köylülere ve varoşlara gidip insanlara yardım ettikleri günleri çok özler. Ramazan duruşma sırasında yapacağı savunma için konuşma metni hazırlayıp notlar çıkarmaktadır.

Temalar

Çatışma Ramazan adlı öyküde Baykurt, Türkiye Devrimci Öğrenciler Bölge Başkanı Ramazan Karakale'nin tutuklanma öyküsü üzerinden devrimci ve solcu kesimlerle sıkıyönetim arasında yaşanan çatışmaya değinir. Sosyalizm ve Komünizm gibi ideolojilerin güç kazanmasıyla birlikte ülkede askerî darbe yaşanmış ve sıkıyönetim ilan edilmiştir. Mevcut hükümet vatandaşlarını sindirmek ve sol düşüncelerden uzak tutmak için baskıyla şiddete başvurur. Ramazan da devlet terörünün kurbanlarından biri olur.

KÜÇÜK ALİ

Kişiler

<i>Küçük Ali</i>	Anlatının başkahramanı Teknik Üniversitede okuyan devrimci bir öğrencidir.
<i>Hüsamettin</i>	Başkahramanın babasıdır. Emekli askerdir.
<i>Nesime</i>	Küçük Ali'nin annesidir.
<i>Hakkı Amca</i>	Küçük Ali'nin gizlendiği evin sahibidir.
<i>Süleyman</i>	Mahkûmlardan biridir. Erzincanlıdır.
<i>Hasan Akar</i>	Piyade Albaydır. Sıkıyönetim subayıdır.
<i>Erdal</i>	Küçük Ali'nin kardeşidir.
<i>Cemal</i>	Komiserdir.

Detaylı Olay Örgüsü

Küçük Ali'nin Sıkıyönetimden Saklanması Teknik Üniversite öğrencisi Küçük Ali Hakkı Amca'nın apartman bodrumundaki kiralık dairesinde birkaç arkadaşıyla birlikte saklanmaktadır. Sol örgütler tarafından yürütülen eylemlere katılmış Küçük Ali yönetime el koymuş olan askerler tarafından aranmaktadır. Birçok arkadaşı yakalanmış olan Ali tutuklanmaktan ziyade mücadelenin sona ermesinden çekinmektedir. Piyade Albay Hasan Akar eski asker Hüsamettin Bey'le görüşüp ona oğlunun yerini söylemesini ve onun teslim olmasını rica eder. Aksi halde yakalanması durumunda Ali'nin daha ağır ceza alma hatta vurulma riski vardır. Hüsamettin Erdal aracılığıyla Küçük Ali'ye haber yollar. Ondan teslim olmasını ister. Zira kendisinin yalnızca ifadesinin alınacağını ve ardından serbest bırakılacağını söyler. Fakat Küçük Ali mücadeleye devam etme ve teslim olmama konusunda kararlıdır.

Küçük Ali'nin Babası Tarafından Ele Verilmesi Küçük Ali'nin bütün dava arkadaşları teker teker tutuklanır. Hasan Akar'la Komiser Cemal Hüsamettin'le son defa konuşurlar. Ordunun eylemcilere vur emri verdiğini ve teslim olmayan eylemcilerin vurulacağını söylerler. Hüsamettin'i ikna edebilmek için Hasan Akar Küçük Ali'nin yalnızca ifadesinin alınıp serbest bırakılacağını söyler. Oğlunun can güvenliğinden endişe eden Hüsamettin en sonunda kendisinden istenen şeyi yapar. Albayla komiseri Küçük Ali'nin saklandığı eve götürülen Hüsamettin oğlunun tutuklanmasına sebep olur. Cezaevine yerleştirilen Küçük Ali suçlu bulunup mahkûm edilir ve aradan uzun zaman geçmiş olmasına rağmen serbest bırakılmaz. Oğlunu ihbar etmiş olan Hüsamettin görüşmelere utanç içinde gider ve oğlunun güvenliğini yeniden kazanabilmek için kendisinden istenen her şeyi getirir. Küçük Ali kendisine getirilen kıyafetleri, iç çamaşırları ve yemek gibi şeyleri arkadaşlarıyla paylaşır. Babasının büyük günah işlediğini ve belki tutukluların ihtiyaçlarını gidererek günahlarının bağışlanabileceğini söyler. Baba oğlunun haklı bir mücadele verdiğini geç de olsa anlar.

Temalar

İhanet *Küçük Ali* adlı öyküde Baykurt, 70'li yıllarda yaşanan sol hareketlerden dolayı yapılan askerî darbe sonucunda tutuklanmamak ve eylemlere devam etmek için saklanan devrimci öğrenci Küçük Ali'nin öyküsünü anlatır. Bütün güvenlik güçleri Küçük Ali'yi ve arkadaşlarını aramaktadır. Küçük Ali'nin babası Hüsamettin rütbeli güvenlik güçleri tarafından çeşitli yalanlarla kandırılır. Oğlunun

can güvenliğinden endişe eden baba onun yakalanmasına neden olur. Fakat verilen sözlerin tutulmaması üzerine baba oğlunu ele vermiş olmaktan derin pişmanlık duyar.

BİT

Kişiler

<i>Albay</i>	Cezaevi müdürüdür.
<i>Anlatıcı</i>	Ben-öyküsel ve dış-öyküsel kahraman anlatıcı yazarın sözcülüğünü yapar.
<i>Sadun Aren</i>	Tutuklulardan biridir ve profesördür.
<i>Cemal</i>	Tutuklulardan biridir.
<i>Yuvalı Ali</i>	Gardiyandır.
<i>Tankçı Binbaşı</i>	Cezaevi yönetimindedir.
<i>Turgut Kazan</i>	Tutuklulardan biridir.
<i>Neil</i>	ABD'li tutuklulardan biridir.
<i>Kozinski</i>	Rus asıllı bir tutukludur.
<i>Erol</i>	Başçavuştur.
<i>Mustafa</i>	Yarbaydır.

Detaylı Olay Örgüsü

Koşullardaki Temizlik Sorunu Hüseyin Gazi dağının yakınlarında kurulmuş olan tutukevine giren anlatıcı Dış Nizamiye'den İç Nizamiye'ye doğru mekanın krokisini verir, güvenlik aramalarını anlatır ve koşullarının durumundan bahseder. Koşullar kapasitelerinin çok üzerinde tutuklu barındırmaktadır. En büyük sorunlardan biri su sıkıntısıdır. Tutuklular duştan neredeyse hiç temizlenmeden çıkarlar. Çoğu mahkûm sabunlu halde duş kabininden çıkar. Su dağıtan motor yetersizdir. Albay ve cezaevi yönetimi sorunla ilgileneceklerini söyleseler de mevcut durumda hiçbir değişiklik olmaz. Tutukluların kendisi yıkanamadıkları gibi kıyafetler de temizlenemez.

Anlatıcının Bitlenmesi Gelen bir emir üzerine anlatıcının koşullardaki tutuklular yeni gelen birkaç tutukluyla birlikte astsubay koşullarına geçerler. Astsubay koşullarında iki ABD'li ve bir Rus da bulunmaktadır. Yıkanma sorununun çözülmesinin beklendiği bir dönemde hava almak için avluya çıkan anlatıcı bitlendiğini fark eder. Neil'le anlatıcı bitleri açıklamaya başlar. Yaklaşık olarak elliden fazla bit ayıklanır ve torbaya koyulur. Diğer tutukluların da bit kontrolü yapması üzerine birçok kişinin bitlendiği anlaşılır. Salgın bir hastalığın ortaya çıkmasından korkulması üzerine hapisane yönetimi bitlerden kurtulmak ve tutukluların temizlenmeleri için çözüm yolu arar. DDT kullanılarak bitler temizlenir. Anlatıcıya yıkanması için sıcak su satın alması teklif edilir. Fakat anlatıcı bu imkandan tek başına faydalanmayı reddeder. Su sorunu bir türlü çözülemez. Koşullardan ayrılacağı gün Neil bitleri anı olarak saklaması için anlatıcıya vermek ister. Anlatıcı Neil'e bitleri ABD'ye götürmesini söyler.

Temalar

Adaletsizlik *Bit* adlı öyküde Baykurt, cezaevinde geçirdiği dönemlerde yaşadığı olaylardan esinlenerek sıkıyönetim mahkemelerince mesnetsiz suçlardan tutuklanıp cezaevinde tutulan kişilere yapılan haksızlıklara değinir. Bakımsız, hijyenden yoksun ve kalabalık koşullarda kalan tutuklular bitlenirler. Bitlerin her yere yayılmasıyla salgın hastalık tehlikesi yaşanır. Cezaevinde tutulan tutukluların çoğu herhangi bir suçtan mahkûm edilmemiştir. Baskı ve işkenceyle insanlar sindirilmeye çalışılır.

ADALETİN BU MU DÜNYA?

Kişiler

<i>Aziz</i>	Anlatının başkarakteri cezaevine düşen bir teğmendir.
<i>Kadın</i>	Aziz'in birlikte olduğu ve daha sonra evlendiği ismi bilinmeyen kadındır.
<i>Aydın Karagözoğlu</i>	Koğuştaki tutuklulardan biridir.
<i>İlhami Soysal</i>	Anlatıcının koğuştaki dostlarından biridir.
<i>Yuvalı Ali</i>	Gardiyandır.
<i>Kadir</i>	Başçavuştur.
<i>Veli Kasımoğlu</i>	Koğuştaki tutuklulardan biridir. Anlatıcının dostlarındanıdır.

Detaylı Olay Örgüsü

Teğmen Aziz'in Cezaevine Girmesi Koğuştaki bulunan tutuklular radyodan Selda Bağcan'ın seslendirdiği son türkülerini dinlemektedir. Onun türkülerini dertlenip hüzünlenirler. Koğuşa bir gramofon alıp Selda Bağcan plakları çalmayı düşünürler. Fakat koğuşa radyo ve gramofon gibi cihazlar sokmak yasaktır. Bu sırada cezaevinde görevli olan Teğmen Aziz'in koğuşa yerleştirildiği görülür. Suç işlemiş olan Teğmen Aziz görev yaptığı cezaevindeki suçluların arasına katılır. Anlatıcı ve İlhami Soysal gibi kişiler onun suçunun ne olduğunu öğrenmeye çalışırlar. Fakat işlemiş olduğu suçtan utanç duyan Teğmen Aziz uzun süre kimseye neden cezaevine girdiğinden bahsetmez.

Teğmen Aziz'in Serbest Bırakılması Bir süre sonra İlhami Soysal Aziz'in hangi suçtan tutuklandığını öğrenir. Başka bir şehirden teğmen olarak tayin olan Aziz genç bir kızla görüşmeye başlamış ve onun için garsoniyer tutmuştur. Fakat kızın Aziz'le görüştüğünün ailesi tarafından öğrenilmesi üzerine kızın ağabeyleri evlenme konusunda baskı yapmaya başlarlar. Kızın daha önce başka erkeklerle birlikte olduğunu söylemesine rağmen Aziz dava edilir. Bunun üzerine Aziz suçlu bulunup mahkûm edilir. Tutuklular Aziz'in memur olmasından dolayı kızın ailesinin evlilik konusunda baskı yaptığını düşünürler. Aile Aziz'in kızla evlenmesi şartıyla davadan vazgeçeceğini söyler. Yaklaşık beş yıl hapis yatmayı göze alamayan Aziz kızla evlenmeye karar verir. Aziz evlenir evlenmez serbest bırakılır. Tutuklular Selda Bağcan türkülerini dinlemeye devam ederler.

Temalar

Evlilik *Adaletin Bu mu Dünya?* adlı öyküde Baykurt, başka bir ilden Ankara'ya tayin olmuş olan teğmenin yaşça genç bir kızla birlikte olmasını ve bunun kızın ailesi tarafından öğrenilip tutuklanmasını anlatır. Genç kızı teğmenle evlendirmek isteyen aile, kızla evlenmesi şartıyla şikâyetini geri çekeceğini söyler. Yaklaşık olarak beş yıl hapis yatmayı göze alamayan Teğmen Aziz, başka erkeklerle yatıp kalkmış olan kızla evlenmeyi kabul eder.

DEDECİK

Kişiler

<i>Osman K. Akol</i>	Anlatının başkarakteri yetmiş yaşında olan bir sendikacıdır. Öğretmendir.
<i>Yılmaz</i>	Koğuştaki posta eridir.
<i>Sedat</i>	Başçavuştur.
<i>Rıza Usta</i>	Meyhanecidir.
<i>Anlatıcı</i>	Ben-öyküsel ve dış-öyküsel kahraman anlatıcı yazarın sözcülüğünü yapar.

Detaylı Olay Örgüsü

Osman'ın Cezaevine Girmesi Sendikacı olmasından dolayı tutuklanan Osman K. Akol Beşinci Koğuşa yerleştirilir. Yaklaşık yetmiş yaşında olan Osman Akol'a hem tutuklular hem de erler saygı gösterirler. Kırcalı'den göç etmiş olan Osman Akol Edirne Öğretmen Okulu'nda görev yapmıştır. İtalya'yı ve Türkiye'deki birçok yeri seyahat etmiştir. Osman Akol kısa sürede diğer tutuklularla kaynaşır. Onlarla romanlar ve diğer kitaplar üzerine konuştuğu gibi hava alma saatlerinde avluda volta da atar. Çok fazla yürüyecek gücü olmayan Osman Akol kendisinden artan zamanın hava alma saatlerinde koşan Emil Sandalcı'ya verilmesini ister. Kore gazisi olan Başçavuş Sedat'la iyi anlaşan Osman Akol ondan Kore ve Kore Savaşı'yla ilgili birçok şey öğrenir. Sedat Osman'a Türklerin Kore Savaşı'ndaki görevlerinden, kadınlardan, seks hayatından, babası belli olmayan çocuklardan ve Japonya'dan bahseder. Üç aylığını çekememiş olan Osman Akol bankaya gidip gerekli işlemleri halletmeyi talep eder. Cezaevi yönetimi Osman Akol'un bankaya götürülüp maaş işlemlerinin yapılması için bir lansiyeye hazırlanmasını emreder.

Osman'ın Maaşını Çekmek Amacıyla Dışarı Çıkması Sedat'la birlikte bankaya giden Osman Akol Kore Savaşı'yla ilgili daha çok şey öğrenmek ister. Sedat'la Osman banka yönetimiyle görüşüp emekli maaşıyla ilgili işlemleri yaparlar. Fazla parasını banka hesabına yatıran Osman cezaevindeki dostlarına ve Sedat'a hediye almak ister. Baklava, sucuk vb. gıdalar alınıp paketlenir. Osman Akol Sedat'a çocuklarına götürmesi için de hediye alır. Ardından Osman'nın ısrarı üzerine Rıza Usta'nın meyhanesine gidilir. Rıza Usta Sedat ve Osman'la rakı içip dertleşir. Emperyalizmin Kore'de işlediği suçlar eleştirilir. Aynı zamanda Osman gibi birçok masumun cezaevine girmesinin sorumlusu da ABD'dir. İçkiler içildikten sonra cezaevine geri dönülür. Tutuklular Osman'dan dışarıda neler gördüğünü anlattığını isterler.

Temalar

Şiddet *Dedecik* adlı öyküde Baykurt, yetmiş yaşındaki sendikacı bir öğretmenin cezaevine düşme serüveni üzerinden emperyalist güçlerin şiddet ve baskıyla mazlum halkları nasıl sindirdiğine değinir. Osman K. Akol gibi birçok masumun haksız şekilde tutuklanmasının baş sorumlusu ABD'nin emperyalist politikalarıdır. Aynı zamanda ABD'nin Kore Savaşı'nda işlediği insanlık ve savaş suçlarına da değinilir. Sıkıyönetim mahkemelerinin yönetsel ve askerî terörü bütün gerçekçiliğiyle gözler önüne serilir.

CAMEKÂN BİR GÜN

Kişiler

<i>Anlatıcı</i>	Ben-öyküsel ve dış-öyküsel kahraman anlatıcı yazarın sözcülüğünü yapar.
<i>Dursun Akçam</i>	Anlatıcıyla aynı koğuştaki tutuklu bulunan bir öğretmendir.
<i>Aydın Karagözoğlu</i>	Koğuştaki tutuklulardan biridir.
<i>Burhan Cahit Ünal</i>	Fizik profesörüdür. Koğuştaki tutuklulardan biridir.
<i>Veli Kasımoğlu</i>	Koğuştaki tutuklu olarak bulunan kişilerden biridir.
<i>Turgut Kazan</i>	Hukukçudur. Koğuştaki tutuklulardan biridir.
<i>Adil Özkul</i>	İşçi Partisi yöneticilerindendir. Tutukludur.
<i>Mümtaz Soysal</i>	Akademisyen ve bürokrattır. Tutuklulardan biridir.

Detaylı Olay Örgüsü

Koğuştaki Gündüz Vakitleri Koğuştaki tutuklular kadın gardiyan ve laborant kadının gürültüsüyle uyanırlar. Tutuklular kadın gardiyana sessiz olmasını ve çocuğunun havuza taş atıp ses çıkarmamasını söylerler. Fakat kadın gardiyan tutuklulara kızar ve yakında onların da asılacağını söyler. Kadın gardiyan tarafından asılacaklarının söylenmesi üzerine anlatıcının gözüne uyku girmez. Aziz Nesin'in gazetede yazısını okumaya başlar. Dursun Akçam'a Aziz Nesin'in tiyatro hakkında yazdığını söyler ve yazının olduğu sayfayı ona verir. Sıcak su verilmesi için gardiyanlarla konuşulur.

Fakat saat 7'den önce su verilmemektedir. Albayın odasının önü temizlenmektedir. Kahvaltının ardından kimi gazete okur kimiyse oyun oynar. İlhami'yle Aydın tavla oynamaktadır. Mümtaz Soysal ise Le Monde gazetesinden Sudan'daki gelişmelerle ilgili haberleri okur. Türkiye'deki gazetelerde paylaşılmayan bilgilere yabancı basından erişilir. Sudan'daki devrimcilerin yaşadığı zulüm tutuklular arasında tartışma konusu olur. Öğle saatlerinde hava almaya çıkılır. Tutuklulardan bazıları koşu yapar. Tutuklular kendi aralarında sohbet ederler.

Koğuştaki Akşam Vakitleri Akşam vakitlerinde genel olarak nohutlu veya fasulyeli pilav verilir. Çok az da olsa yemeklerde kıyma da bulunur. Ancak kullanılan kıymanın hangi hayvandan olduğu bilinmemektedir. Emil'le Kasımoğlu satranç oynamaktadır. Tutuklular duruşmalarda nasıl savunma yapacaklarına yönelik tartışılır. Emperyalizm ve yerli işbirlikçiler eleştirilir. Deniz, Hüseyin ve Yusuf'un davasının nasıl sonuçlanacağı merak edilir. Tutuklular onlarla aynı cezaya çarptırılacaklarını düşünürler. İdam edileceğini düşünen anlatıcı uyumakta zorlanır.

Temalar

Arkadaşlık *Camekân Bir Gün* adlı öyküde Baykurt, tutuklu olarak bulunduğu Ankara Merkez Cezaevi'ndeki sıradan bir günden bahseder. Koğuştaki arkadaşları arasında yaşanan sıradan olayları anlatır. Koğuştaki arkadaşların birbirleriyle nasıl sıkı bağlar kurmuş oldukları üzerinde durur. Tutuklu olarak bulunduğu koğuştaki birçok aydın, akademisyen, sanatçı ve yazarla birçok şey paylaşmış olan yazar onların içine düşmüş oldukları trajikomik duruma ayna tutar.

BİR BUNALTI ZAMANI

Kişiler

<i>Anlatıcı</i>	Ben-öyküsel ve dış-öyküsel kahraman anlatıcı yazarın sözcülüğünü yapar.
<i>Yarbay</i>	Cezaevi yönetiminde görev alan bir kişidir.
<i>Yüzbaşı</i>	Cezaevi yönetiminde görev alan bir kişidir.
<i>Başçavuş</i>	Gardiyanlardan biridir.
<i>Mümtaz Soysal</i>	Akademisyen ve bürokrattır. Tutuklulardan biridir.
<i>Emil Sandalcı</i>	Gazetecidir. Tutuklulardan biridir.
<i>Alparslan</i>	Tutuklu bir doktordur.
<i>Albay</i>	Cezaevi yönetiminde görev alan bir kişidir.
<i>Hüseyin Saçıkara</i>	Tutuklu bir üsteğmendir.

Detaylı Olay Örgüsü

Koğuştaki Değiştirilmesi Koğuştaki değiştirilen on altı kişinin arasında anlatıcı da bulunmaktadır. Yeni koğuştaki devrimciler tutulurken yandaki koğuştaki aşırı dinci Nurcular tutulmaktadır. Koğuştakilerin neden değiştirilmiş olduğunu anlamayan on altı tutuklu sıkış tıktık bir halde yaşamaya çalışırlar. Sobanın yanmaması nedeniyle koğuştaki çok soğuktur. Cezaevi yönetiminden sobanın yakılması istenir. Zira koğuştaki hastalar bulunmaktadır. Emil'le Üsteğmen Hüseyin Saçıkara satranç oynamaktadır. Diğer tutuklularsa kendi aralarında sohbet etmektedir.

Koğuştaki Yaşanan Sorunlar Bir süre sonra cezaevi müdürü olan albay tutukluların sorununu dinlemek amacıyla koğuştaki gelir. Tutuklular yeni koğuştaki oldukça soğuk olduğunu, aralarında hastalar olduğunu ve görüş sürelerinin yarı yarıya kısaltıldığını söylerler. Albayla Doktor Alparslan arasında bir tartışma yaşanır. Albay cezaevinde askerî kuralların geçerli olduğunu ve kimseye istisna yapılmayacağını söyler. Albayla doktor arasında yaşanan gerginlik herkesin gerilmesine sebep olur. Emil Alparslan'ı satranç oynamaya davet ederek sakinleştirmeye çalışır. Tutuklular arasında bir tartışma yaşanır. Kendisine "lan" denildiği için Selami'yle anlatıcı arasında bir gerginlik olur.

Tansiyonun yükselmemesi ve birbirlerine düşmemek için anlatıcı günün geri kalanında sessizliğini korur.

Temalar

Arkadaşlık *Bir Bunaltı Zamanı* adlı öyküde Baykurt, tutuklu olarak bulunduğu Ankara Merkez Cezaevi'nde yaşadığı can sıkıcı bir olaydan bahseder. Koşuşları değiştirilen on altı kişinin arasında olan anlatıcı yeni koşušta yaşanan gerilimi yüksek olayları anlatır. Oldukça sıkışık ve soğuk bir koşušta bulunan tutukluların sinirleri gerilir. Bundan dolayı kısa süre içerisinde birbirlerine düşüp birbirleriyle tartışmaya başlarlar. Fakat birbirlerine gösterdikleri hoşgörü sayesinde gergin ortam kısa sürede sakinleşir.

BİR KAÇIŞIN ÖYKÜSÜ

Kişiler

<i>Anlatıcı</i>	Ben-öyküsel ve dış-öyküsel kahraman anlatıcı yazarın sözcülüğünü yapar.
<i>Hüseyin</i>	Anlatıcının tutuklu dostlarından biridir.
<i>Adil</i>	Anlatıcının tutuklu dostlarından biridir.
<i>Alacalı İsmail</i>	Gardiyandır.
<i>Kemal</i>	Anlatıcının tutuklu dostlarından biridir.

Detaylı Olay Örgüsü

Cezaevinden Kaçış Hüseyin, Adil ve anlatıcı herkesten gizli cezaevinden kaçma planları yapmaktadır. Koşuşlarda ve kapalı alanlarda dinleme cihazları olduğu için özellikle hava alma saatlerinde dışarıda plan yaparlar. Uzun zamandır nasıl kaçacaklarını planlamış olan arkadaşlar her şeyi düşünmüş ve ayarlamıştır. Artık planı uygulamak kaçınılmaz hale gelmiştir. Bir gece Gardiyan Alacalı İsmail'i uyutmayı başaran üçlü koşuştan dışarı çıkıp cezaevi duvarını aşmayı başarır. Amaç gecekondu mahallesine kaçıp izlerini kaybettirmektir. Fakat üçlünün kaçtığıının anlaşılması üzerine bekçiler ve polisler onları aramaya başlar. Saklandıkları eve güvenlik güçlerinin gireceğini anlayan üçlü pencereden sıvışıp kaçmaya başlar. Karşlarına çıkan bir duvarı aşmak üzereyken yakalanırlar.

Kaçışın Düşten İbaret Olduğunun Anlaşılması Bir süre sonra üçlü sivil cezaevinden askerî cezaevine kaçmış olduklarını anlar. Ertesi sabah anlatıcı olayı tutuklu dostlarından birine anlatır. Aslında yaşananlar anlatıcının görmüş olduğu bir düşten ibarettir.

Temalar

Kaçış *“Bir Kaçışın Öyküsü* düşte görülen cezaevinden kaçış teşebbüsünün başarısızlıkla sonuçlanması ve yakalanmanın anlatıldığı bir metindir” (Yanardağ 2005, 142).

BİR CEZAEVİNDEN ÖTEKİNE

Kişiler

Anlatıcı (Açık/Sosyal) Ben-öyküsel ve dış-öyküsel kahraman anlatıcı yazarın sözcülüğünü yapar. Tahliye kararı almış olmasına rağmen kısa bir sürenin ardından hakkında yeniden tutuklama kararı çıkarılan anlatıcı Ankara Merkez Cezaevi'nin Onuncu Koşuşuna yerleştirilir. Devrimci Eğitim Şurası'na katılmaktan yargılanacaktır. Sıkıyönetim mahkemeleri anlatıcıyı baskı ve şiddetle sindirmeye çalışmaktadır.

Sevilen *“Bir battaniye buluyor duvarın dibinden. Dizime doğru açıyor, örtüyor: “Hava soğuk, üşüme hocam!” diyor”* (Baykurt 2015, 180).

Öfkeli “Hem saçını kessinler dibinden, hem para ver!” “Eee tabii! Vermen gerekir!” (Baykurt 2015, 175).

Huzursuz Yeniden cezaevine girmiş olmaktan mutsuzdur: “Şehrin uğultusu bindiriyor akşamın karanlığına. İdare’de çalışanlar geliyorlar. Yeniden kapanıyor dış kapı. “Bir daha açılmaz artık!” diyor Salim Bey” (Baykurt 2015, 173).

Vefalı “Kamberi kutsuyorum bütün kusurlarına karşın! Beni burada bıraktı yalnız, kendisi iki kişinin arasında uyuyor yerde! Kutsuyorum, iyiliğinin altında ezilerek...” (Baykurt 2015, 187).

Anlayışlı “Akşam seni Tecrit’e koydurdum...” “Önemi yok!” “Kestirdim saçlarını!” “Seyrelmişlerdi iyi oldu...” (Baykurt 2015, 192).

Nafiz Ağa Cezaevindeki gardiyanlardan biridir.

Berber Cezaevinin berberidir. Beypazarlıdır.

Şakirzat Anlatıcının eski tanıdıklarından biridir. Tecritte kalmaktadır.

Kadir Tutuklulardan biridir.

Şoför Kamber Akşamları cezaevinde geçiren bir mahkûmdur.

Cezaevi Müdür Cezaevini yöneten albaydır.

Cemal Başbay Anlatıcının avukatıdır.

Detaylı Olay Örgüsü

Çıkış Yok *Çıkış Yok* adlı bölümde son duruşmanın ardından tahliye kararı alan bir tutuklunun yerine başka bir tutuklunun serbest bırakılması anlatılır. Tahliye günü uyuyakalıp firar yaşanmasına sebep olan tutuklu bir süre daha cezaevinde tutulur. O günden sonra güvenlik önlemleri sıkılaştırılır ve tahliye kararı alan tutuklular bir gün daha cezaevinde tutulur. Kaldığı cezaevi değişen anlatıcı Devrimci Eğitim Şurası’na katılmaktan yargılanacaktır. Memurların kaldığı Onuncu Koğuşa götürülen anlatıcı diğer tutuklularla tanışır. Serbest bırakılmasından kısa süre sonra yeniden tutuklanmıştır.

Saç Kırımı Koğuşa yerleşmesinin ardından anlatıcı Nafiz Ağa tarafından berbere götürülür. Anlatıcının yıkanmaya veya tecrite götürüleceği düşünülür. Anlatıcının uzun süre sonra ilk defa saçları neredeyse tamamen kazınır.

Şakirzat *Şakirzat* adlı bölümde anlatıcının tecrite götürüldüğü görülür. Koğuşa gelen anlatıcı eski bir tanıdığı olan Şakirzat ve Kadir’le karşılaşır. Okumanın önemini bilen Şakirzat ve Kadir öğretmen olan anlatıcıya sonsuz hürmet gösterir. Aynı koğuşa kalınmaya başlanır.

Şoför Kamber Yalnızca geceleri cezaevine gelip cezalarını çeken mahkûmlar gece vakitlerinde koğuşa gelirler. Dışarıdan getirdikleri yemekleri diğer mahkûmlarla paylaşırlar. Anlatıcıyla Şoför Kamber tanışır. Şoför Kamber anlatıcıyla yakından ilgilenir. Deniz, Yusuf, Hüseyin ve diğer aydınların durumları üzerine konuşulur. Şoför Kamber yatağını anlatıcıyla paylaşır. Birlikte sigara içerler. Şoför Kamber’inn oldukça düşünceli ve paylaşımcı olduğunu gören anlatıcı onu takdir eder.

Cezaevi Müdürü Sabah vakitlerinde Nafiz Ağa anlatıcıyı müdürün odasına götürür. Kısa süreli bir bekleyişin ardından müdür anlatıcıyı odasına kabul eder. Müdür anlatıcıya kendisine gelen bir telefon üzerine onun saçlarını kazıttığını ve onu tecrit koğuşuna aldığını söyler. Anlatıcı durumu anlayışla karşılar. Ardından anlatıcının avukatı gelir. Tutuklamayla ilgili anlatıcıyla konuşmak istediğini söyler. Müdür avukatı iyi karşılar ve kendisinden istenen şeyi yerine getirir. Müdür anlatıcının durumunu avukata da anlatır.

Temalar

Adaletsizlik *Bir Cezaevinden Ötekine* adlı öykü beş kısa anlatıdan oluşmaktadır. Beş kısa anlatının her biri ayrı olarak başlıklandırılmıştır. Tahliye edilmesinden kısa bir süre sonra anlatıcı Devrimci Eğitim Şurası'na katılmaktan yargılanmak üzere yeniden cezaevine yerleştirilir. Cezaevi yönetimine gelen bir telefon üzerine saçları kazıtılır ve kısa bir süre tecritte tutulur. Sıkıyönetim baskı ve şiddetle yazarı sindirmeye çalışır. Fakat yazar bütün haksız uygulamaları soğukkanlılıkla karşılar.

AMERİKAN ARABALARI

Kişiler

<i>Deli Hüseyin</i>	Anlatının başkarakteri ABD'lilerden para çalar.
<i>Aslan</i>	Anlatının başkarakteri Beşkonaklı bir köylüdür.
<i>Bahriye</i>	Aslan'ın müstakbel eşidir.
<i>Sadullah</i>	Şofördür. Tutuklulardan biridir.
<i>Nazım Ağa</i>	Cezaevi görevlilerinden biridir.
<i>Yazırlı Deli Yusuf</i>	Cezaevindeki tutuklulardan biridir.
<i>Kaymakam</i>	Köyün bulunduğu ilçenin kaymakamıdır.
<i>Muhtar</i>	Beşkonak köyünün muhtarıdır.

Detaylı Olay Örgüsü

ABD'lilerden Para Çalma Nedeniyle Hapse Girilmesi Beşkonak köyündeki zengin tebeşir madenleri nedeniyle bölgeye yabancılar akın etmektedir. Özellikle hafta sonları ABD'li erkekler kız arkadaşlarıyla birlikte köyün yakınlarına gelip eğlenirler. Bundan dolayı bölgenin ağaçlık kesimlerinde çok fazla çöp bulunmaktadır. Bir gün köyün yakınlarında hayvanları güden Aslan'ın yanına yakın dostu Deli Hüseyin gelir. Deli Hüseyin ABD'lilerin rehberlik karşılığında verdiklerini söylediği beş yüz lirayı gösterir. Bu parayla Ankara'daki genelevlerden ve pavyonlardan birine gidebileceklerini söyler. Aslan Deli Hüseyin'in parayı çaldığını bilmektedir. Fakat bir yandan da Ankara'ya gidip eğlenmek ister.

Verilen Cezaların Onanması Aradan geçen kısa bir süre sonra jandarmalar Aslan'ın ailesinin evine gelir. Jandarma erleri Deli Hüseyin'in ABD'lilerden para çaldığını ve paranın bir kısmını da Aslan'a verdiğini söylediğini söylerler. Aslan ve ailesi iddiaları reddetseler de Aslan'la Deli Hüseyin karakola götürülür. Karakolda yapılan sorgulamalar sonucunda suçlarını itiraf ederler. Mahkemedeki duruşma sonucunda cezaya çarptırılırlar. On dokuz ay hapis cezasına çarptırılan Aslan'ın ödenen kefalet sayesinde dosyası temyize gider ve mahkeme karar verene kadar serbest bırakılır. Bu dönemde Aslan sevdiği kadın olan Bahriye'yi kaçar ve daha sonra iki ailenin rızasıyla onunla evlenir. Mahkeme sonucunda kararın iptal edilmemesi nedeniyle Aslan yeniden tutuklanır. ABD'lilerden para çalmamış olmasına rağmen hem birikimlerini hem de on dokuz ayını kaybeden Aslan kötü kaderine isyan eder. Bu sırada askere giden Deli Hüseyin de cezasını çekmek üzere Hatay Cezaevi'ne götürülür.

Temalar

Adaletsizlik *Amerikan Arabaları* adlı öyküde Baykurt, tebeşir madenleriyle ünlü olan Beşkonak köyüne eğlenmek amacıyla gelen ABD'lilerden çaldığı beş yüz lira nedeniyle Deli Hüseyin'in ve olayla hiçbir ilişkisi olmayan Aslan'ın tutuklanıp mahkûm edilmelerini anlatır. Arabalarıyla Beşkonak köyüne eğlenmeye gelen ABD'lilerden beş yüz lira çalan Deli Hüseyin'in verdiği ifadede Aslan'ın da adı geçer. Olayla ilgisi olmayan Aslan haksız yere on dokuz ay hapse mahkûm edilir.

ORMANCININ TEKESİ

Kişiler

<i>Karakoçanlı Mehmet</i>	Hıdırlar köyüne atanan orman şefidir.
---------------------------	---------------------------------------

<i>Asım</i>	Anlatının başkarakteri Hıdırlar köyünde çiftçilik yapar.
<i>Zeynep</i>	Hıdırlar köyündendir.
<i>Ekiz Ali</i>	Hıdırlar köyünde yaşayan bir köylüdür.
<i>Güldane</i>	Asım'ın yengesidir.
<i>Gubuşçu Hakkı</i>	Hıdırlar köyünde yaşayan bir yerlidir.
<i>Mestan</i>	Köyün bekçisidir.

Detaylı Olay Örgüsü

Orman Şefinin Tekesinin Harımları Talan Etmesi Hıdırlar köyünde yaşayan yerliler harımlarına yalnızca göverti ekmektedir. Verimli toprakları sayesinde bölgede yaşayan birçok kişi harımlara gelip çeşitli sebzeler ekerler. Devletin aldığı bir karar üzerine köye orman şefliği yapılır ve bölgede ormancılık çalışmaları başlar. Yerliler devletin almış olduğu kararı anlamakta zorlanır. Bölgeye atanan Orman Şefi Karakoçanlı Mehmet hiç vakit kaybetmeden köylülerin saygısını kazanır. Köylüler çeşitli ikramlarda bulunarak onun desteğini alma konusunda birbirleriyle yarışır. Köylüler tarafından şımartılan orman şefi satın aldığı tekeyi köyün içinde serbest bir halde dolaştırır. Teke istediği harıma girip istediği şeyi yer. Orman şefiyle arasının bozulmasını istemeyen köylüler bu duruma ses çıkarmaz.

Asım'ın Tekeleri Öldürmesi Fakat günlerden bir gün harımlarının teke tarafından talan edilmesine dayanamayan Asım onu döver. Bundan dolayı Asım hapis cezasına çarptırılır. Sağırlığından dolayı kendisiyle alay edilen Asım serbest bırakılıp tekeyi öldüreceği günü iple çeker. Birkaç ay sonra serbest bırakılan Asım, serbest bırakılmasından birkaç gün sonra cezaevine geri döner. Asım tekeyi öldürmüştür. Köyün kahvehanesinde onu öldüreceğinden defalarca bahsetmiştir. Fakat orman şefi yeni bir teke almıştır. Asım serbest bırakılır bırakılmaz onu da öldüreceğini söyler.

Temalar

İntikam *Ormancının Tekesi* adlı öyküde Baykurt, verimli toprakları sayesinde her türlü gövertinin yetiştirildiği Hıdırlar köyüne orman şefi olarak atanan Karakoçanlı Mehmet'in tekесinin harımları talan etmesi sebebiyle Asım'ın intikam almak için tekeyi öldürüp mahkeme tarafından cezaya çarptırılmasını anlatır. Sahip olduğu güce ve statüsüne güvenen orman şefi köylülerin verdiği emeği düşünmeden tekесini köyün içinde başıboş bir halde bırakır. Bunun sonucunda harımları talan edilen Asım Mehmet'in her tekесini öldürmeye ant içer.

TİFTİK SPOR

Kişiler

<i>Tiftik İhsan</i>	İncesu köyünde yaşayan bir köylüdür. Tiftik çalmaktan tutuklanır.
<i>Çankırlı Mehmet</i>	Kız kaçırmaktan tutuklanan bir anlatı kişisidir.
<i>Sadullah</i>	Cezaevindeki tutuklulardan biridir.
<i>Güvemli Abdullah</i>	Tiftik üreticisi ve satıcısıdır.

Detaylı Olay Örgüsü

İhsan'ın Takımıyla Mehmet'in Takımı Arasında Yapılan Voleybol Maçı İlçeye bağlı cezaevinin arka avlusunda bazı tutuklular düzenli olarak voleybol maçları yapmaktadırlar. Takımlar arasında bahse tutuşulur ve kaybeden takım kazanan takıma para öder. Maçı izleyen seyirciler de kendi aralarında bahse tutuşurlar. Kız kaçırmaktan tutuklanan Çankırlı Mehmet'le Yozgat'ın İncesu köyünden olan Tiftik İhsan arasında kıran kırana bir maç oynanır. Seyircilerin favorisi Çankırlı Mehmet'in takımıdır. Herkes onun takımının kazanacağından emindir ve paralarını onun üzerine oynarlar. Fakat Tiftik İhsan'ın takımı beklenenin aksine maçın kontrolünü ele geçirir.

İhsan'ın Tutuklanması Çuvalları saymaya gelen Güvenli Abdullah, bir hırsızın çuvallardan biriyle kaçmakta olduğunu öğrenir. Bunun üzerine bekçiye ve polise haber verilir. Köyün bütün çıkış yolları kapatılır. Bir minibüsün üstünde aranan çuval bulunur. Şoför bekçiye çuvalı kimin minibüse koyduğunu gösterir. Tiftik çalmış olan İhsan tutuklanıp hapse atılır. Yakalandığı günden itibaren suçunu reddetmiştir. Çankırılı Mehmet'le yapılan maçta beraberlik sağlanır ve ardından İhsan'ın takımı maçı kazanır. Mehmet'in kazanacağına yönelik bahis oynamış kişiler çok öfkelenir. Tutukluların hakaretine uğrayan İhsan Tiftik Spor'un her takımı yenebileceğini söyler. Ardından kazandığı paranın bir kısmıyla kendine yarısıyla da başkalarına çorba alır.

Temalar

Mutluluk *Tiftik Spor* adlı öyküde Baykurt, ilçeye bağlı bir cezaevinde tutulan tutukluların verimli ve hoş vakit geçirmek için kendi aralarında voleybol oynadıklarını anlatır. Tiftik çalmaktan tutuklanan İhsan'la kız kaçırmaktan tutuklanan Mehmet arasındaki voleybol mücadelesi üzerinden tutukluların birbirleriyle nasıl kıyasıya mücadele ettiklerinden ve birbirleriyle bahse tutuştuklarından bahseder. Fakat günün sonunda tutuklular bir araya gelip birbirleriyle paylaşımında bulunurlar.

HAVACI

Kişiler

Muhlis Anlatının başkarakteri Hava Kuvvetleri'nden atılıp mahkûm edilmiş bir yüzbaşısıdır.

Figen Muhlis'in eski sevgilisidir.

Şeyda Muhlis'in dul olan yeni sevgilisidir.

Detaylı Olay Örgüsü

Figen'in Muhlis'ten Ayrılması Kullandığı savaş uçağını piste indireceği sırada yanlış bir tuşa basması sonucunda kaza yapan Yüzbaşı Muhlis bir süre sonra Hava Kuvvetleri'nden atılmıştır. Bir işletme açmak için bankadan kredi çekeceği zaman arkadaşlarının onayı üzerine ilgili evraklara onlar adına imza atmıştır. Aradan birkaç ay geçtiğinde güvenlik güçleri Muhlis'in evine gelir ve resmi belgeye başkaları adına imza atmaktan suçlanarak tutuklanır. Anlatıcı onun çok ağzı bozuk biri olduğunu, çok yüksek sesle konuştuğunu ve aşırı kibirli olduğunu söyler. Figen adlı bir kadınla birlikte olan Muhlis Marmaris'te açtığı bir lokantayı onunla birlikte işletmeye başlar. Açmış olduğu mekana birçok meşhur isim gelir. Akdeniz kıyılarında aşklarını yaşayan çift Muhlis'in tutuklanmasıyla paramparça olur.

Muhlis'in Şeyda'yla Görüşmeye Başlaması Bir gün Muhlis'i görmeye gelen Figen'in yanında kaslı ve boylu bir adam görülür. Figen Muhlis'e kendisini sekiz ay bekleyemeyeceğini ve ayrılmak istediğini söyler. Bunun üzerine Figen Muhlis'ten ayrılır. Muhlis hiç vakit kaybetmeden başka kadınların peşine düşer. Şeyda adlı dul bir kadınla birlikte olmaya başlar. Başka bir davanın sonuçlanmasıyla on altı ay daha ceza alan Muhlis bunu herkesten gizler. Hayal kırıklıklarını yüksek sesle konuşup herkese üstten bakarak maskeleye çalışır.

Temalar

Aşk *Havacı* adlı öyküde Baykurt, evrakta sahtecilik yapmaktan mahkûm edilen eski bir yüzbaşının cezaevindeyken aşk hayatında yaşamış olduğu hayal kırıklığını anlatır. Sevgilisi Figen'le Akdeniz kıyılarında yaşayan ve orada bir lokanta işleten Muhlis, hiç beklemediği bir zamanda cezaevine yerleştirilir. Muhlis'in serbest bırakılmasını bekleyerek zaman kaybetmek istemeyen Figen onu terk eder. Muhlis Şeyda adlı dul bir kadınla görüşmeye başlar. Fakat cezaevindeyken başka bir davadan da mahkumiyet kararı alır. Muhlis bu ceza kararını kimseyle paylaşmaz. Zira Şeyda'yı da kaybetmekten korkar.

KARADAYI

Kişiler

<i>Karadayı</i>	Anlatının başkarakteri cezaevine düşmüş bir kaçakçıdır.
<i>Hacı Nafiz</i>	Kantin görevlisidir.
<i>Hacı / Murtaza</i>	Karadayı'yı dolandırmaya çalışan iki adamdır.
<i>İsmail</i>	Başgardiyandır.

Detaylı Olay Örgüsü

Karadayı'nın Kaçakçılık Geçmişi İzmit'te yaşayan Karadayı elindeki sermayeyi kaçakçılık işlerine yatırır. Başlangıçta içki ve sigarayla başlayan kaçakçılık faaliyetlerine daha sonra televizyon, radyo, viski gibi lüks sayılabilecek ürünler de dahil olur. Menekşe Pasajı'nda dükkan açmayı başaran Karadayı işini geliştirir. Birçok çalışanı olur ve yakalanan çalışanlarının da serbest kalması veya cezaevinde bakılmasını sağlar. Karadayı'nın adamları olan Hacı'yla Murtaza Karadayı'ya ait olan malları başka bir kaçakçıya satmaya başlar. Onun polise ihbarda bulunmayacağını düşünürler. Fakat Karadayı mallarını çalan adamlarını polise şikâyet eder. Yapılan duruşmada kendisi beş yıl adamlarıysa on beş yıl hapis cezasına çarptırılır. Bir trafik kazası sonucunda kaçak mallarla dolu olan treni yakalanır. Karadayı kefalet ödeyerek şoförün serbest bırakılmasını ve zararın telafi edilmesini sağlar.

Karadayı'nın Cezaevine Düşmesi Başlangıçta İzmit'teki cezaevine yerleştirilmiş olan Karadayı güvenlik önlemlerinin çok daha sıkı olduğu Ankara'ya getirilir. Cezasının altmış ayını doldurmuştur. Kendisini ilçe veya kasaba cezaevinden birine aldırıp cezasını daha rahat çekmek ister. Ankara'da kardeşinin öldüğünü öğrenen Karadayı altı yeğenine kimin bakacağını kara kara düşünmeye başlar. Cezaevinde kadınsızlığa bile alışmış olan Karadayı ışısız duşta yıkanmaya ve duş alamamaya alışmamıştır.

Temalar

Suç *Karadayı* adlı öyküde Baykurt, kaçakçılık yapan Karadayı takma adlı bir karakterin cezaevine düşmesi ve cezaevinde yaşadığı sıkıntı verici durumları anlatır. Kendi adamları tarafından dolandırılan Karadayı emniyet güçlerine ihbarda bulunur. Kendisinin de cezaevine gireceğini bilmesine rağmen şikâyetinde bulunur. Cezaevinde bulunduğu dönemlerde duş alamamaktan ve duş alabildiği zamanlarda da ışığı olmayan banyolarda duş almaktan yakınıdır.

ABBAS

Kişiler

<i>Abbas El Gayyar</i>	Anlatının başkarakteri Iraklıdır. Fabrikatör oğludur.
<i>Necati</i>	Yapraklı köyünden olan bir mahkûmdur.
<i>Cezaevi Müdürü</i>	Cezaevinin en kıdemli yöneticisidir.
<i>Haşim</i>	Meydancıdır.
<i>Nazım Ağa</i>	Gardiyandır.
<i>Deli Yusuf</i>	Mahkûmlardan biridir.
<i>Çatakli Mevlüt</i>	Mahkûmlardan biridir.
<i>Şahin</i>	Mahkûmlardan biridir.

Detaylı Olay Örgüsü

Abbas'ın Cezaevine Düşmesi Temmuz ayının başında Bağdat'tan yola çıkıp Almanya'ya doğru yol almaya başlamış olan Abbas, Almanya'da okuyup çalışan kardeşlerini görmek ve araba

satın almak istemektedir. Mekanik fabrikası sahibi olan babası sayesinde Abbas'ın maddi hiçbir sıkıntısı yoktur. Almanya ve Fransa'dan dönen göçmen işçilerin olduğu Akdoğan köyünde Abbas trafik kazası geçirir. Kazaya karışan diğer şoförlerin hepsi kısa sürede serbest bırakılırken Abbas'ın tutukluluk hali devam eder. Abbas masum olduğunu, yakında serbest bırakılacağını ve gerekirse istenen meblağda kefalet ödeyeceğini söyler. Abbas kısa sürede diğer mahkûmlarla kaynaşır. Avrupa'dan gelen üç kardeşi onun cezaevindeyken vidyosunu çeker. Abbas'a ve diğer mahkûmlarla çalışanlara izzeti ikramda bulunurlar.

Abbas'ın Serbest Bırakılma Ümitleri Yakın zamanda serbest bırakılacağı düşünülen Abbas'tan herkes çeşitli konularda yardım ister. Kimisi onunla birlikte iş yapmak isterken kimisi de onun fabrikasında çalışmak istemektedir. Deli Yusuf Abbas'ın dindar kişiliğinden hoşlanır ve onu takdir eder. Çataklı Mevlüt ise onun araba kaçakçılığı yaptığını ve gümrük vergisi alınmadığı için hem devletini hem de vatandaşlarını dolandırdığını söyler. 12 Eylül günü görülen duruşmada Abbas yeniden beraat kararı alamaz. Bunun üzerine Ankara Merkez Cezaevi'ne yerleştirilir. Türkiye'deki memurların aşırı rüşvetçi oldukları üzerinde durulur.

Temalar

Adaletsizlik Abbas adlı öyküde Baykurt, Irak'ın Bağdat şehrinden Avrupa'ya giderken arabasıyla Türkiye'den geçen Abbas'ın Akdoğan köyünde yapmış olduğu trafik kazası sonucunda cezaevine girmesini ve suçsuz olmasına rağmen bir türlü beraat edememesini anlatır. Türkiye'deki her kademedem memurun oldukça rüşvetçi olduğu üzerinde durulur. Serbest bırakılacağından oldukça emin olan Abbas yapılan duruşmalarda nedensiz bir şekilde beraat kararı alamaz.

ATATÜRK'ÜN HEMŞERİSİ

Kişiler

Müslüm Anlatının başkarakteri cümbüş çalar ve tezgâhtarlık yapar. İki kadını idare eder.

Sevgi Müslüm'ün on altı yaşındaki gayri meşru sevgilisidir.

Sevil Sevgi-Müslüm çiftinin kızıdır.

Nazım Ağa Gardiyandır.

Detaylı Olay Örgüsü

Müslüm'ün İki Kadını Aynı Anda İdare Etmesi Otuz sekiz yaşında ve Selanik doğumlu olan Müslüm geceleri gazinoda cümbüş çalarken gündüzleri Samanpazarı'ndaki bir dükkanda tezgâhtarlık yapmaktadır. Evli ve çocuklu bir aile babası olan Müslüm'ün on altı yaşında bir sevgilisi vardır. Sevgi kadın-erkek ilişkisiyle ilgili her şeyi Müslüm'den öğrenir. Hem Müslüm'ün hem de Sevgi'nin ailesi yaşanan ilişkiden haberdardır. Müslüm'ün babası bu durumdan kimsenin haberdar olmasını istemez. Sevgi ve ailesiyle Yenidoğan'da eve çıkan Müslüm evliliğini devam ettirmektedir. İnişli çıkışlı ilişki yıllarca devam eder. Bir gün Müslüm Sevgi'den ayrılmak istediğini söyleyince Sevgi kendini vurur. Acil müdahaleyle kurtarılmasının ardından Müslüm İstanbul'a gelip Kapalı Çarşı'da çalışmaya başlar. Aylar sonra Müslüm'ün yerini bulan Sevgi hamile olduğunu söyler ve ondan geri dönmesini ister. Müslüm geri döner ve eski işlerini yeniden yapmaya başlar. Doğan kız çocuğuna Sevil adı verilir.

Müslüm'ün Cezaevine Girmesi Dükkanın bulunduğu sokakta yaşanan silahlı çatışmanın zanlılarından birinin eşkali Müslüm'ünkine çok benzer. Birkaç gün sonra evinde tutuklanan Müslüm cezaevine yerleştirilir. Sevgi ve nikâhlı karısı onu düzenli olarak ziyaret eder. Başlarda Sevgi'den ayrılmayı düşünen Müslüm onun ne kadar sadık ve vefalı olduğunu düşününce ondan ayrılmaktan vazgeçer. Sevgi'ye bir çerçeve hediye etmek isteyen Müslüm Gardiyan Nazım Ağa'dan Atatürk'ün hemşerisi olduğunu söyleyerek yardım ister.

Temalar

Aşk *Atatürk'ün Hemşerisi* adlı öyküde Baykurt, evli olmasına rağmen kendinden yaşça oldukça küçük bir kızla gayri meşru bir ilişki yaşayan Müslüm'ün aşk hayatını ve cezaevine düşme

hikâyesini anlatır. Kadınlara bağlanmaktan çekinen Müslüm eşinden uzak kalır ve genç sevgilisinden de bir süre sonra ayrılmak ister. Fakat Sevgi tarafından çok sevildiğini, onun maruz kaldığı haksızlıkları hak etmediğini düşünen Müslüm onunla birlikte olmaya devam etme kararı alır. Cezaevindeyken onun değerini anlar.

DAMDAKİ SORGUNLULAR

Kişiler

<i>Mustafa</i>	Anlatının başkarakteri Sorgunlu bir köylüdür.
<i>Süleyman</i>	Anlatının başkarakteri Sorgunlu bir köylüdür.
<i>Yargıç</i>	İkilinin davasını yürüten anlatı kişisidir.
<i>Yazıbaşı kadın</i>	Öküzlerini kaybeden kadındır.

Detaylı Olay Örgüsü

Sorgunluların Cezaevine Girişi Güdül ilçesine bağlı Sorgun köyünde yaşayan Mustafa'yla Süleyman; hem kendilerine hem de komşularına ait beş altı sığırla bir çift öküzü satmak için kasabaya doğru yol almışlardır. Fakat onların pazara gittiği vakitlerde Yazıbaşı'ndan bir kadının öküzleri çalınmıştır. Kasabaya giderken jandarmalar tarafından yolu kesilen ikilinin hayvanların sahipleri tarafından onaylanması gereken izin kağıtları yoktur. Bunun üzerine ikilinin hırsız olduğu düşünülür ve jandarmalar onları tutuklar. Ankara Merkez Cezaevi'ne getirilen ikili hazırlıksız yakalanmışlardır. Aileleri durumdan haberdar değildir ve yemek alabilecek yeterli paraları da yoktur. Ağustos'un ilk günü cezaevine giren ikilinin 15'inde duruşmaları vardır. Aile üyeleri öküzleri çalınan kadınla görüşmüş ve çalınan öküzler ikilinin hayvanları arasında bulunamamıştır. İkilinin serbest bırakılacağına kesin gözüyle bakılır.

Sorgunluların Cezasının Uzaması Duruşma günü ikili araca bindirilip mahkemeye getirilir. İkili tanıdık herhangi birine görünmek istememektedir. Duruşma salonuna girilir ve dava görülmeye başlar. Öküzleri çalınan kadının verdiği ifade uyarınca ikilinin masum olduğu anlaşılır. Hakim ikilinin nüfus kağıtlarını görmek ister. Fakat ikili nüfus kağıtlarını almamıştır. Bunun üzerine hakim eksik dosya olduğu gerekçesiyle diğer celseyi yaklaşık bir ay sonraya erteler. Duruşma salonundan çıkıldığında Mustafa'nın oğlunun kimlikleri getirdiği görülür. İkili salona hışımla girer ve kimliklerin getirildiğini söyler. Fakat hakim duruşmanın sona erdiğini ve diğer duruşma tarihinin beklenmesi gerektiğini söyler. Bunun üzerine ikili yeniden cezaevine getirilir.

Temalar

Adaletsizlik *Damdaki Sorgunlular* adlı öyküde, rica üzerine komşularının öküzlerini ve sığırlarını kasabaya satmaya götüren iki Sorgunlu, hayvanları satmak için izin kağıtlarının olmaması üzerine tutuklanırlar. Masum oldukları anlaşılmasına rağmen dosyada eksik olmasından dolayı tutukluluk halleri uzar. Mevcut adalet sisteminin ve işbilmezliğin neden olduğu trajikomik durumlar, yazarın gerçekçi uygulamaların ışığında kaleme aldığı anlatı sayesinde, gözler önüne serilir.

ANGEL KRUMOV

Kişiler

<i>Angel Krumov</i>	Anlatının başkarakteri otuzlu yaşlarında bir uzun yol şoförüdür.
<i>İvanka</i>	Angel Krumov'un fabrikada muhasebecilik yapan eşidir.
<i>Krumço</i>	Angel Krumov'un oğludur.
<i>Lüben Borisov</i>	Krumov'un meslektaşı ve yardımcı şoförüdür.
<i>Deli Ali</i>	Cezaevindeki tutuklu karakterlerden biridir.

İbrahim Cezaevindeki inşaatçı tutuklulardan biridir.

Yaşar Ağa Gardiyandır.

Detaylı Olay Örgüsü

Krumov'un Cezaevine Girmesi Bulgar asıllı bir tır şoförü olan Angel Krumov Doğu Almanya'dan Afganistan ve Pakistan gibi geri kalmış ülkelere akümülatör, vinç, kepçe ve motor götürmektedir. Zaman zaman Fransa ve İtalya'dan da teknolojik cihazlar taşıyan Angel Krumov, geri kalmış ülkelerden de sebze, meyve ve tahıl götürmektedir. Sofya'ya her gelişinde geceyi orada geçiren Angel Krumov eşi İvanka'yı ve oğlu Krumço'yu görmektedir. Meslektaşı Lüben'le dört saatte bir değişmeli olarak tırı kullanırlar. Bir gün Akmarya'da yolun karşısından gelen bir Taunus'a tırıyla çarpan Angel Krumov kadın şoförün yaralanmasına sebep olur. Emniyet güçleri tarafından tutuklanan Angel Krumov cezaevine yerleştirilir.

Krumov'un Cezaevinde Yaşadıkları İki gün sonra serbest kalacağını ümit eden Angel Krumov kadın koğuşuna yerleştirilir. Su ve hijyen sıkıntısı hemen göze çarpar. Deli Ali'yle İbrahim Angel Krumov'a yakınlık gösterir ve ona yatacak yerle yemek ayarlarlar. Angel Krumov Deli Ali'ye Bulgarca bazı kelimeler öğretirken Deli Ali de Angel Krumov'a bazı Türkçe kelimeler öğretir. Öğretilen kelimeler arasında argo deyişler de vardır. Türkçe argoları bir Bulgardan duyan tutuklular neşelenirler. Duruşmanın günler sonrasına ertelendiği haberiyle Angel Krumov yıkılır. Bu dönemde Deli Ali tahliye olur. İnşaatçı İbrahim Angel Krumov'a arkadaşlık eder. Aralarında siyaset konuşurlar. Angel Krumov Fidel gibi Sosyalist liderlere kötü söz söylemez. Duruşma günü Angel Krumov'a tahliye kararı çıkmaz. Fakat bir süre sonra tahliye kararı çıkmaması halinde kefaletle serbest bırakılabileceği söylenir. Eşi İvanka'yı ve oğlu Krumço'yu çok özlemiş olan Angel Krumov bir an evvel özgürlüğüne kavuşmayı ve eşiyile yeni bir çocuk yapmayı ister.

Temalar

Adaletsizlik *Angel Krumov* adlı öyküde Baykurt, Doğu Almanya'dan Asya ülkelerine mal taşıyan tırları kullanan bir uzun yol şoförü olan Angel Krumov'un Türkiye'de yaptığı bir kaza sonucunda cezaevine girmesini ve orda yaşadığı trajikomik olayları anlatır. Masum olmasına rağmen yapmış olduğu kaza nedeniyle Angel Krumov cezaevine yerleştirilir. Duruşmaların ertelenmesi ve cezaevinde kalmaya devam etmesi kararı gibi nedenlerden cezaevinde kaldığı süre uzar.

TAYFUN

Kişiler

Tayfun Türköz Anlatının başkarakteri kumar ve esrar bağımlısıdır. Özgürlüğüne düşkündür.

Süleyman Efendi Yargıtay yazmanıdır. Cezaevinde süs eşyaları yapar.

Türkân Tayfun'un düzenli olarak beraber olduğu ilk kadındır.

Deli Saim Cezaevindeki tutuklulardan biridir.

Neclâ Tayfun'un evlenip boşandığı eski eşidir.

Aydın Narlı Kumarbaz bir tutukludur.

Detaylı Olay Örgüsü

Tayfun'un Cezaevine Girmesi Yakışıklılığıyla birçok kadını etkilemeyi başaran Tayfun 14 yaşında Esen Park'ta sahne alıp türkü söylemeye başlar. 15'ine geldiğinde gezgin olmaya karar veren Tayfun kendisi gibi olan kişilerle tanışır ve kadınlarla yatmaya başlar. Tanıştığı bir gruptaki iki kadın onunla zorla birlikte olur. Kıskançlığa kapılan Türkân Tayfun'a tek başına sahip olmak ister. Çeşitli yemekler ve hediyelerle onu tavlamaı başarır. Türkân'ın baskılarından yılan Tayfun ondan ayrılır. Yirmi yaşına geldiğinde askere gider ve geri döndüğünde Neclâ'yla evlenir. Neclâ'dan bir çocuğu olur. Fakat Neclâ'nın baskılarından ve söylenmelerinden bıkan Tayfun onu terk eder. Gezgincilik yıllarında

esrara alışmış olan Tayfun yeniden esrar içmeye, kumar oynamaya ve hovardalık yapmaya başlar. Başlangıçta esrar kullanmaktan otuz ay mahkum edilip cezasını çekmiş olan Tayfun, aynı suçu tekrar etmekten otuz altı ay hapis cezası alıp Ankara'daki cezaevinden şimdi hapis yattığı cezaevine nakledilmiştir.

Tayfun'un Kendini Değiştirmekten Vazgeçmesi Kibrit çöpünden ve kartonlardan süs eşyaları yapmak tutukluların vakit geçirmek için yaptıkları favori meşkalelerdendir. Tayfun da diğer mahkûmlar gibi kibritten ev yapmak ister. Süleyman Efendi'nin yapmış olduğu villadan esinlenerek onun çalışmasını saray haline getirmeye çalışır ve bunu başarır. Cezaevinde koşu rekoru kırar ve kimsenin tırmanmadığı yerlere tırmanır. Her seferinde esrarı bırakacağına söz veren Tayfun birkaç gün sonra yeniden esrara başlar. Hayatına çekidüzen verme düşüncelerini ve Neclâ'yla evlenmeyi bir kenara bırakarak esrar içmeye ve kumar oynamaya devam eder.

Temalar

Arayış *Tayfun* adlı öyküde Baykurt, genç yaşlarından itibaren heyecana ve maceraya tutkun olan bir karakterin cezaevine düşme öyküsünü anlatır. On dört yaşında Esen Park'ta türkü söylemeye başlamış olan Tayfun on beş yaşına geldiğinde gezgin olmuştur. Genç yaşlarda kadınlarla yatmaya, esrar ve alkol içmeye, kumar oynamaya başlamıştır. İkinci defa cezaevine girdiğinde hayatına çekidüzen vermeyi düşünür. Fakat bir süre sonra kendini olmadığı biri gibi olmaya zorlamaktan vazgeçer.

GÜLDALI

Kişiler

<i>Güldalı Atabinen</i>	Anlatının kadın başkarakteri cepçilikten tutukludur.
<i>Binnaz</i>	Güldalı'nın annesidir.
<i>Engin</i>	Güldalı'nın bebeğidir.
<i>Şeker</i>	Güldalı'nın teyzesidir.
<i>Satılmış</i>	Cezaevinin meydancılarından.
<i>Nazım Ağa</i>	Gardiyandır.
<i>Bahtiyar Usta</i>	Güldalı'nın tanıdıklarından biridir.

Detaylı Olay Örgüsü

Güldalı'nın Cezaevine Girmesi Kasabadaki pazarda Güvemli bir ağanın parasını çalmaktan tutuklanmış olan Güldalı yirmi günlük bebeğiyle birlikte kadınlar koğuşuna yerleştirilir. Onun gelmesiyle birlikte cezaevindeki erkeklerde derin bir merak duygusu uyanır. Kadın özlemi çeken ve cinsel açıklıklarını bastıramayan erkek mahkûmlar Güldalı'nın güzelliği hakkında konuşup onunla birlikte olmak istediklerini söylerler. Güldalı'nın eşinin de Ankara'daki bir cezaevinde yattığı söylenir. İlk girişinde yanında hiçbir şey getirmemiş olan Güldalı oğlunun hastalanmasından endişe eder.

Güldalı'nın Cezaevinden Çıkması Bir süre sonra Güldalı'nın tutuklandığını haber alan akrabaları cezaevine akın eder. Onunla görüşebilmek için her yola başvururlar. Görüş günü olmadığı için akrabalar Güldalı'ya seslerini pencereye bağıarak duyururlar. Ertesi gün Güldalı'ya yiyecek, yatak ve Engin için bez getirilir. Güldalı'nın kefaletinin ödenmesi için bütün tanıdıkları diktikleri sıyrımları ve ördükleri kalburları pazarda satarlar. Kısa sürede kefaleti ödenen Güldalı'nın serbest bırakılacağı öğrenilir. Cezaevindeki erkekler onu görebilmek için birbirleriyle yarışır. Her tahliye olan tutuklu gibi Güldalı da tutuklulara lokum ve sigara dağıttırır. Onun tahliye olduğu gün oyun havaları oynanır ve onun hiç unutulmayacağı söylenir.

Temalar

Umursama *Güldalı* adlı öyküde Baykurt, ceçilikten tutuklanıp cezaevine yerleştirilen Güldalı adlı genç bir kadının kurtarılması ve cezaevinde bulunduğu süre boyunca rahat etmesi için ailesinin ve akrabalarının verdiği çabaya vurgu yapılır. Güldalı'nın ve oğlu Engin'in koğuşta herhangi bir sorun yaşamaması için sürekli ziyaret yapılır. Kefaletin ödenmesi için de dikilen sınırlar ve örülen kalburlar pazarda satılır. Toplanan parayla Güldalı'nın kefaleti ödenir ve serbest kalması sağlanır.

KARIŞIK BİR ÖYKÜ

Kişiler

Haydar Anlatının başkarakteri cezaevinde tutuklu bulunan bir şofördür.

Haşim Cezaevinin meydancılardanındır.

Ahmet Cezaevinde tutuklu bulunan bir şofördür.

Mustafa Cezaevinde tutuklu bulunan bir gazinocudur.

Muhlis Cezaevinde tutuklu bulunan bir havacı yüzbaşısıdır.

Detaylı Olay Örgüsü

Haydar'ın Su Dolu Rakı Şişesini Ahmet'e Satması Genellikle cezaevinde biriken çöpleri meydancılar çöp kutularına taşıyıp atmaktadırlar. Cezaevinin bahçesini görmek istediği zamanlarda Şoför Haydar da çöp taşımaya yardımcı olur. Çöp taşımaya çıktığı günlerden birinde gardiyanlardan birinin yere boş rakı şişesi düşürdüğünü görür. Rakı içmeyi özlemiş olan Haydar şişeyi gazete kağıdıyla gizleyerek koğuşa sokmayı başarır. Şişeyi suyla dolduran Haydar yatağının altına saklar. Şoför Ahmet, Gazinocu Mustafa ve Havacı Muhlis gibi kişiler küçük bir şişe rakı bulunduğunu öğrenirler. Haydar Ahmet'in ısrarı üzerine küçük rakı şişesini elli lira karşılığında satar. Ahmet'in rakı bulduğu ve akşam saatlerinde Camlı Koğuşta içileceği haberi mahkûmlar arasında yayılır. Fakat rakı miktarının az olmasından dolayı yalnızca üç kişi içebilecektir.

Şişenin İçinde Su Olduğunun Anlaşılması Akşam vakitlerine doğru rakının yanına meze olabilecek yiyecekleri kendi aralarında denkleştirip Camlı Koğuşta buluşurlar. Rakı üç kişi arasında pay edilir. Rakıyı içtikten sonra hiç kimse bozuntuya vermez. Fakat kendi aralarında ihanete uğradıklarını ve cezaevi koşullarının insanları böylesine oyunlar oynamaya yönlendirdiğini konuşup içinde buldukları durumdan yakınırlar.

Temalar

Yalan *Karışık Bir Öykü* adlı öyküde Baykurt, cezaevi koşullarının tutukluları ne tür oyunlar oynamaya ve yalanlar söylemeye sevk ettiğine değinir. Cezaevinin bahçesinde bulunduğu bir rakı şişesine su dolduran Haydar Ahmet'e onu elli lira karşılığında satar. Şişenin içinde rakı olduğunu sanan Ahmet şişenin içindeki suyu içtiğinde hayal kırıklığına uğrar. Cezaevi koşullarının insanları düzenbazca oyunlar oynamaya yönlendirdiği iletisi verilir.

YAZIRLI DELİ YUSUF

Kişiler

Deli Yusuf (Kapalı/Duygusal) Anlatının 50'li yaşlarında olan başkarakteri Deli Yusuf Ankara'nın Yazır köyündendir. Bir tarikat lideri olan Pilavoğlu'yla tanışmasının ardından tarikatın ateşli ve eylemci müritlerinden biri haline gelir. Tarikatta yer aldığı dönem içinde irticacı taleplerde ve eylemlerde bulunur. Seküler laikleri din karşıtı olmakla suçlar ve yaşanan doğal afetlerin nedenini toplumun dinden uzaklaşmasına bağlar. Türkçe ezana karşıdır. Eylemlerinden ve görünümünden dolayı defalarca cezaevine yerleştirilir. Fakat on dokuzuncu kez cezaevine girdiğinde ve cezaevinde bıçakla kovanlandığında inancını sorgulamaya başlar. Köyünden ve tarikattan ayrılıp Gökçeada'ya yerleşmeyi ve hayvancılık yapmayı hayal etmeye başlar.

Dürüst "Sadece ikisinde suç işledim. Onları da açık açık, bilerek işledim. Ötekiler hep fesatlıktan, iftiradan!" (Baykurt 2015, 324).

İnançlı "Sabahın erinde başlıyor, akşamın körüne kadar konuşuyor, iddialaşıyor, kulaklarından gebe ediyordu insanları. Çoğu kez sonunu kavgayla bitiriyordu. "Haydi, haydi, sen anlamazsın dinden! Senin itikadın yok!" diyor, cezaevinde herkesi karşısına alıyordu" (Baykurt 2015, 324).

Cefakâr "Pilâvoğlu'nun sürüldüğü adaya gitti, sırtında yamalı gömlek, kışında delik pantolon, başında yağdalı takke, orada Rumların başını belledi, fırınlarda ekmek pişirdi, kazandığını verdi şeyhine" (Baykurt 2015, 324-325).

İnatçı "Onlar böyle yapıyor diye ben de inadımdan dönmüyorum. 'Döyuslar; tek başıma kalsam gene dönmeyeceğim' diyorum" (Baykurt 2015, 327).

Bezgin "İyice yorulmuştu. Allah yolu da olsa, daha fazla gidemeyecekti. Çıkınca, bir daha düşmemenin çaresine bakacaktı. Hem de Yazır'dan çıkıp gitmenin..." (Baykurt 2015, 332).

Kayserili Nurettin Deli Yusuf'la aynı köyden ve aynı tarikattandır.

Deli Mehmet Solfasol köyündeki bir tarikatçıdır.

Vali Ankara valisidir.

Topal Ömer Esrcarcı bir tutukludur.

Halil İbrahim Et-Balık Kurumu'nda çalışan Konyalı bir şofördür.

Emin Oğlancı bir tutukludur.

Detaylı Olay Örgüsü

Yusuf'un Müritleşmesi Günlerden bir gün Yazır köyünden Ankara'ya giden Yusuf, hanları ve dükkanları olan tarikat lideri Pilavoğlu'yla tanışır. Onun din alanındaki bilgisi ve söylevlerinden etkilenen Yusuf tarikatçı bir dindara dönüşür. Pilavoğlu'nu Yazır'a getirerek kısa süre içinde Yazırlıları tarikat üyesi yapmayı başarır. Cüppe giyip takke takarak dolaşan Yusuf herkese dini ilimler konusunda ahkâm keser. Giyim kuşamı ve söylemleri nedeniyle defalarca hapsedilir. Daha sonra Türkçe ezana karşı çıkıp camide Arapça ezan okuduğu için de defalarca tutuklanır. Köy köy gezip tarikatının misyonerliğini yapar. Erzincan depreminin ardından Ankara valisiyle görüşüp oraya gitmek ve imanı ile oradakileri kurtarmak istediğini söyler. Fakat vali onu odasından kovar. Aşırı dindar olması ve tarikatın önemli müritlerinden biri olması nedeniyle köylüleri tarafından kıskanıldığını düşünür. Bir köylüsünün ihbarı üzerine Yusuf on dokuzuncu kez cezaevine girer.

Deli Yusuf'un Cezaevine Girmesi Deli Yusuf cezaevine girdiği günden itibaren dini konular üzerine sürekli ahkâm keser. Tanrının seçilmiş kullarından biri olduğunu ve onun tarafından korunduğunu söyler. Beş gün boyunca oruç tutabiliyor olması ve konuşma orucu tutmasıyla övünür. Okuduğu Türkçe dualar Esrcarcı Topal Ömer'in çok hoşuna gider. Onun isteği üzerine Deli Yusuf kafiyeli ve ezgili dualarını kağıda geçirmeye başlar. Esrcarcı Topal Ömer gardiyanlara yakalatmadan defterleri dışarı çıkartmayı başarır. Defterleri Deli Yusuf'a vereceğine söz verir. Et-Balık Kurumu'nda şoför olan Konyalı Halil İbrahim kondusunu genişletmek amacıyla komşusuyla kavga etmesi üzerine hapse girer. Din eğitimi almış olan Halil İbrahim'le Deli Yusuf arasında sürekli olarak din konusunda tartışma yaşanır. Bir gün Oğlancı Emin'in Deli Yusuf'un sırtına onu keçiye benzeten bir resim yapıştırdığı görülür. Hakareti kaldıramayan Deli Yusuf resmi Esrcarcı Topal Ömer'in yapıştırdığını düşünerek ona saldırır. Esrcarcı Topal Ömer Deli Yusuf'u bıçakla kovalamaya başlar. Tanrı tarafından korunduğunu iddia eden Deli Yusuf'un korkudan kaçması herkesi güldürür. O günden sonra Deli Yusuf tarikatı ve köyü terk ederek Gökçeada'ya yerleşip hayvancılık yapmayı hayal eder.

Temalar

Inanç *Yazırlı Deli Yusuf* adlı öyküde Baykurt, Yazır köyünden olan Yusuf'un bir tarikat liderinden etkilenecek müritleşmesini ve irtica yanlısı bir eylemciye dönüşüp cezaevine düşmesini anlatır. Tanrının seçilmiş bir kulu olduğunu ve olağanüstü yeteneklere sahip olduğunu düşünen Yusuf Cumhuriyet değerlerine ve laikliğe karşıdır. Bundan dolayı on dokuz kez cezaevine girer. Fakat defalarca cezaevine girip başkaları tarafından küçük düşürülmesi onun kendi inancını sorgulamasına sebep olur ve tarikatçılıktan vazgeçerek Gökçeada'ya yerleşip hayvancılıkla uğraşmayı hayal etmeye başlar.

MÜHÜR

Kişiler

Sadık Çavuş Anlatının başkarakteri askerî cezaevinde görevli bir askerdir.

Şükrü Başgardiyân yardımcısıdır.

Mehmet Yazmış olduğu bir yazıdan dolayı tutuklanan öğretmendir.

İlhan Cinayetten yargılanan bir öğrencidir.

Sadık Mehmet'in halasının oğludur. Askerî cezaevinde erdir.

Detaylı Olay Örgüsü

Tutukluların Lansiyeye Aracına Bindirilmeleri İstanbul'dan Ankara'ya iki mahkûmu götürmekle görevlendirilen Sadık Çavuş, görevli üsteğmenden gerekli evrakları aldıktan sonra mahkûmları alır. Yazmış olduğu bir yazıdan dolayı tutuklanmış olan Öğretmen Mehmet'le cinayetten hüküm giymiş olan Öğrenci İlhan 31 Aralık gecesi lansiyeye aracına bindirilir. Görevli erlerden biri Mehmet'in halasının oğlu Sadık'tır. Köydeyken Düziçi'ndeki okula gitmek isteyen Sadık'ı Mehmet sınavlara hazırlamıştır. Fakat sınavda başarılı olamayan Sadık okula gidememiştir. Bundan dolayı Sadık Mehmet'i suçlayan Er Sadık yolculuk boyunca onunla hiç konuşmaz. Sadık Çavuş ise Mehmet'in eski öğrencisidir. Mehmet'le Sadık birbirlerini tanırlar.

Tutukluların Cebeci'deki Cezaevine Getirilmeleri Harem Otogarı'ndan otobüse binen grup Ankara'ya doğru yola çıkar. Sadık Çavuş Mehmet'le konuşmak istese de erler tarafından ispiyonlanmaktan çekinir. Bundan dolayı yolculuk boyunca Sadık Çavuş Mehmet'le neredeyse hiç konuşamaz. Dinlenme tesisinde mahkûmların tuvalete gittikleri veya yemek yedikleri zamanlarda bile kelepçeleri çözülmez. Bundan dolayı tesisdeki misafirler ve yolcular erlerle çavuşu kınarlar. Onların yetkilerini kötüye kullandıklarını ve mahkûmlara zulmettiklerini düşünürler. Tutuklular Cebeci'deki Merkez Cezaevi'ne teslim edilirler. Kelepçenin anahtarı mühürlü zarfta olduğun için kelepçeyi açamamış olan Sadık Çavuş Öğretmen Mehmet'in bunu anlamış olmasını büyük bir üzüntüyle ümit eder.

Temalar

Izdırap *Mühür* adlı öyküde Baykurt, yazmış olduğu bir yazıdan dolayı tutuklanan eski öğretmeniyle cezaevinin lansiyeye aracında karşılaşan Sadık Çavuş'un dramatik öyküsü anlatılır. Eski öğretmeni seven ve ona saygı duyan Sadık Çavuş jurnallenme korkusuyla öğretmeniyle hiç konuşamaz. Anahtar mühürlü bir zarfta olduğundan kelepçelerle yemek yiyip tuvalete gitmek zorunda kalan mahkûmların kelepçelerini çözemez. Eski öğretmenine yardım edememiş olmak ve ona bu şekilde davranmak zorunda kalmış olmak Sadık Çavuş'u derinden yaralar.

Kaynakça

Baykurt, Fakir. *İçerdeki Oğul*. İstanbul, Beyoğlu: Literatür Yayınları, 2015.

Yanardağ, Mehmet Fetih. *Fakir Baykurt'un Hikaye ve Romanlarının Tema ve Yapısı Üzerine Bir İnceleme*. Doktora Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya: İnönü Üniversitesi, 2005.

Yanardağ, Mehmet Fetih. «*Fakir Baykurt'un Hikayelerinde Tema.*» Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2007: 227-263.